

BELUISTER DE PODCASTS OP LIWWADDERS.NL

Met **Femke Molenaar** (raadslid PAL/GroenLinks) praten we over de broedplaatsen van o.a. Serge Hollander, de wankelende culturele infrastructuur, het gedoe in het sociaal domein en het festivalbeleid. Luister ook naar wereldburger en veearts **Siebre van der Zwaag**. Met hem gaat het over statushouders, de toekomst van de landbouw en zijn cultureel café.

Wethouder moet niet praten, maar besluiten nemen PAG 16

APRIL 2019

NEEM MEE ÉCHT ALLES OVER LEEUWARDEN **liwwadders**

50 JAAR DALSHIEM DIGI-TOTAAL PAG 10

PAG 12

Gaat Leeuwarden ten onder aan het sociaal domein?

Bagels and Beans
WIJ DOEN AAN GELUKS-
OPTIMALISATIE
PAG 3

Restaurant KOM
GROENTEN SPELEN STEEDS
BELANGRIJKERE ROL
PAG 9

Anita van Os
OP DE KUNSTRAI GEEF JE
JE GALERIE PROFIEL
PAG 17

Eric Hoekstra
MILJONAIRES, DEEL UW
RIJKDOM MET MIJ!
PAG 18

Giltay Veth: Leeuwarden heeft een vechtcollege PAG 15

Alex en Theo Copini

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

‘WE ZIJN JONG EN WE WILLEN WAT’

‘We kijken vooruit en hebben veel zin in onze nieuwe Primerawinkel in winkelcentrum Bilgaard.’
De naam Copini verdwijnt na 110 jaar uit de Leeuwarder binnenstad, maar beleeft een opmerkelijke revival in het winkelcentrum aan de noordrand van Leeuwarden. Met een glimlach zeggen beide broers Alex en Theo: ‘We zijn jong en we willen wat.’

Over de vervelende geschiedenis van de laatste jaren in het winkelcentrum Zaailand, waar de Copini's het afgelopen jaar als enige winkel op de eerste etage de vlag in top hielden, willen ze niet al te veel meer uitweiden. ‘Daarover is al genoeg gezegd. Het is genoegzaam bekend dat wij hier de laatste jaren geen leuke periode hebben beleefd. Het heeft ons zeer gesterkt dat klanten met ons meeleefden, hun verbazing uit-

spraken over de gang van zaken en trouw bleven aan onze winkel. We hopen die dan ook te verwelkomen in onze nieuwe zaak, die per 1 mei opengaat.’

De Primera is wel een heel ander verhaal dan de juwelierswinkel waar Alex Copini als goudsmid fungeerde en broer Theo Copini als horlogemaker de klokken voor zijn rekening nam. Alex: ‘Primera is een geheel andere wereld maar de formule spreekt ons enorm aan. Onlangs waren

Alex (links) en Theo Copini

we voor de ondertekening van het contract in Waardenburg, waar het hoofdkantoor is gevestigd, en daaruit sprak een en al professionaliteit. Het is een actieve organisatie die een flinke steun in de rug biedt voor ondernemers. Dat wordt ook herkend door grote spelers als bijvoorbeeld Apple, die contact heeft gezocht en Primera ziet als een belangrijke partner. Dat zijn mooie ontwikkelingen.’ Theo: ‘Primera is geen franchise organisatie maar een coöperatie waar je als ondernemer een grote vinger in de pap hebt bij het samenstellen van het assortiment in jouw winkel. We willen in Bilgaard ook iets toevoegen aan wat er is.’ Alex: ‘Dat vinden we belangrijk voor zo’n grote stadswijk met 6200 inwoners.’

Al vanaf het begin zijn de Copini's in winkelcentrum Bilgaard met een winkel aanwezig. Na de brand die het gehele centrum in de as legde werd de winkel verhuurd. De laatste vier jaar werd er geen geschikte huurder voor het pand gevonden. Alex: ‘We hebben de indruk dat de wijk, na de brand en de hierop gevolgde economische crisis, weer in de lift zit. Onderzoeksbureau Locatus heeft het zoekpatroon onlangs gemeten en daaruit bleek dat er jaarlijks maar liefst vier miljoen bezoekers naar het winkelcentrum komen. Die cijfers waren verrassend hoog en het heeft de nieuwe makelaar RBTM extra alert gemaakt om nieuwe huurders te zoeken voor de leegstaande winkels.’ Theo: ‘De ontwikkelingen in de wijk en dan vooral het opknappen van de woningen door de woningbouwcorporaties zien wij ook als zeer positief. Het lijkt allemaal weer de goede kant op te gaan. Bilgaard kent een actieve wijkvereniging die leven in de brouwerij brengt.’

Binnen de gemakswinkel Primera wordt ruimte ingericht voor de juwelierswinkel van weleer, waardoor de vaste klanten

In Bilgaard zullen onze klanten ons opnieuw weten te vinden

van Copini verzekerd blijven van service. Alex: ‘Je krijgt snel reacties: waar moeten we nu naartoe? De formule van Primera biedt ruimte om onze service en verkoop op gebied van horloges, klokken, goud- en zilverwerk voort te zetten. We zien het als een versterking van het aanbod van het winkelcentrum: iets toevoegen wat er nog niet is.’

Theo Copini: ‘We zijn blij dat we deze stap hebben gezet. Tot de kerst vorig jaar hadden we nog de illusie dat we een goed aanbod zouden krijgen om te verhuizen van de eerste etage van het winkelcentrum Zaailand naar de begane grond, maar wederom kregen we een teleurstelling te verwerken. Onbegrijpelijk na dertig jaar keurig huur betalen, en dat vinden veel andere Leeuwarders ook. Maar: genoeg hierover. In Bilgaard zullen onze klanten ons opnieuw weten te vinden, daarvan zijn we overtuigd. Ook onze twee medewerkers, al dertig jaar in dienst, gaan met ons mee. We hopen veel nieuwe klanten in onze Primerawinkel te mogen verwelkomen.’

KwadrantGroep
Huishoudelijke Hulp

Onze handige huishulp knapt het voor u op!

In het huishouden zijn elke dag duizend-en-een dingen te doen. Bent u daar zelf niet toe in staat of heeft u daar geen tijd voor?

Dan hoeft u maar één ding te doen: kiezen voor de handige huishulp van KwadrantGroep Huishoudelijke Hulp. U heeft al een particuliere handige huishulp vanaf **€ 14,50 per uur**.
Ons inschakelen kan ook op basis van een door de gemeente afgegeven indicatie.

Wilt u weten wat de mogelijkheden zijn?
Bel ons via **088 512 40 00** of regel het direct online op www.kghh.nl.

**HAAL HET
BESTE
IN HUIS**

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

'Wanneer er bij groothandel Hanos tien soorten tomaten liggen, dan kiezen we altijd voor de beste. Bagels and Beans doet nooit, en ik herhaal, nooit concessies aan de kwaliteit. Dat is de kracht achter dit concept.' Na tien jaar zijn Marrit Hospes en Kor van der Meulen nog altijd ingenomen met de keuze die ze destijds maakten voor het bijzondere horecaconcept Bagels and Beans. Marrit Hospes: 'Deze zaak wordt nooit sleets.'

Jet Gomez (links) en Marrit Hospes

WIJ DOEN AAN

GELUKSOPTIMALISATIE

Onlangs vond er een refresh plaats, zoals Kor van der Meulen het noemt. 'We hebben de boel een beetje opgefrist en misschien een heel klein beetje ontvrouwd.' Want Bagels and Beans op de Kelders wordt voor het grootste deel bevolkt door vrouwen. Marrit: 'Vriendinnen spreken hier af, dat is vanaf dag één zo gegaan.' Kor: 'We hebben de inrichting nu ietwat veranderd, er komen meer mannen, maar het is geen doel op zich. De vriendinnen blijven van harte welkom.'

Wat Bagels and Beans zo aantrekkelijk maakt, laat zich niet in een zin vertellen. Van der Meulen, die naast Bagels and Beans eigenaar is van softwarebedrijf Prodist en ook nog betrokken bij een groothandel in koffieproducten, zegt er dit over: 'De zorgvuldigheid, de ambitie en de betrokkenheid van de oprichters van de franchiseketen, Ronald Bakker en Ninande Thio, spraken ons enorm aan. De twee zijn in 1996 begonnen in de

Ferdinand Bolstraat in Amsterdam, waar overigens ook de FEBO is ontstaan. Tussen ons en de twee van Bagel and Beans klikte het meteen. Hebben ze geen klik met je, dan kun je hoog of laag springen, maar dan mag je geen zaak onder hun naam beginnen. Het bijzondere is dat ze de beste producten willen verkopen die er te krijgen zijn, een sociaal beleid voeren als het gaat om hun koffieplantages in Panama en ook nog eens zaken ontwikkelen op B-locaties zodat dat stukje stad omhoog wordt getild.' Bagels and Beans telt momenteel 76 koffiezaken.

Koffie is natuurlijk een product met een mooi verhaal en proberen veel zaken zich hiermee te profileren. Waakzaamheid is geboden, doceert Van der Meulen. 'Op een gegeven moment is het allemaal Fair Trade en wordt

het een uitgekauwd verhaal. Daar moet je mee oppassen. De consument is tegenwoordig zo goed geïnformeerd dat die zich geen knollen voor citroenen laat verkopen. Het product moet, of het nu gaat om melk, deegwaren, fruit of koffie, van a tot z kloppen. Je moet doen wat je zegt en je moet de klant voortdurend informeren en op de hoogte houden van veranderende ontwikkelingen. Dat doet Bagels and Beans in optima forma. Deze keten doet niet aan winstoptimalisatie maar aan geluksoptimalisatie.' In dit verband spreekt een vraag op de site boekdelen: Als het regent, mag ik dan binnen komen schuilen en gelijk weer weggaan? Ja, dat mag van Bagels and Beans.

De portie geluk dat zomaar te vinden is op de Kelders neemt niet weg dat Marrit en Kor toch

af en toe nog moeten uitleggen wat er zo bijzonder is aan hun zaak en met name wat een bagel nu precies is. De bagel is een joods broodje met een gat erin. En een bagel is geen donut. De bagel wordt gekookt en daarna gebakken en wordt geserveerd met allerlei toppings. Kor van der Meulen: 'Er is veel variatie mogelijk. Soms wordt de best verkochte bagel van de kaart gegooid omdat we willen vernieuwen. Kwaliteit gaat voor omzet!'

Bagels and Beans is wars van goedkope producten. Kor van der Meulen: 'Je moet de consument geen zaken opdringen waarvan je weet dat ze niet deugen. Goedkope sinaasappelen? Nee, natuurlijk niet. Dan ga je voor de snelle euro en dat willen we niet. Het is kortzichtig beleid dat op de lange duur negatief uitpakt.'

Marrit Hospes: 'Het succes wordt gevormd door het duidelijke concept en de vele vaste gasten die dit omarmen. Ons personeel vindt het fijn om hier te werken en ze zetten zich enorm in om Bagels and Beans te laten slagen. We laten ons niet afleiden en we waken ervoor om in slaap te sukkelen. Dit voorjaar beginnen we weer met jazzmuziek in de zaak op zondag en we ontwikkelen met de buurt een jaarlijks terugkerende manifestatie rond het historische bieroproer in Leeuwarden (1487).

'Kor van der Meulen: 'Dit is een prachtig concept waar we hard aan werken. Of ik nog wel vrije tijd heb? Vrije tijd is voor mietjes.'

BAGELS AND BEANS
KELDERS 3
T. 058-2167192

Soms wordt de best verkochte bagel van de kaart gegooid omdat we willen vernieuwen

Het Stadsblad Liwwadders wordt gemaakt door: André Keikes, Aly van der Mark, Klaas Kasma, Eric Hoekstra, Kees van Anken, Anton Feddema (vormgeving), Simon van der Woude (fotografie), Keimp Pijpstra (webbeheer), Remco Jan Veldman (acquisitie) en Andries Veldman (organisatie en acquisitie). Liwwadders verschijnt tien keer per jaar en wordt verspreid in de gemeente Leeuwarden. Daarnaast wordt de krant in zijn geheel geplaatst op onze website www.liwwadders.nl. Al onze activiteiten worden ondersteund door Facebook, Twitter en een dagelijkse nieuwsbrief. Niet onvermeld mag blijven dat bepaalde advertentieverkopers misbruik maken van onze titel. Er is maar één Stadsblad Liwwadders en dat hebt u nu in handen. Een krant die lezers, middenstanders, vrijwilligers en kunstenaars serieus neemt. Wilt u communiceren met deze groepen, bel dan naar Andries Veldman (058-2133138) of mail naar info@liwwadders.nl

WILT U DIT JOURNALISTIEKE INITIATIEF
STEUNEN? BEZOEK DAN ONZE WEBSITE
WWW.LIWWADDERS.NL EN BEKIJK DE
MOGELIJKHEDEN ONDER DE KNOP
DOE MEE, DONEER!

‘Zacht, rond of fluweel?’

WIJNKOPERIJ
HENRI BLOEM

Door Andries Veldman
Foto Simon van der Woude

‘Het mooie van wijn is dat er zoveel over valt te vertellen en ontdekken. Wanneer iemand onze winkel binnenkomt met de vraag om een merlot, dan vragen we: oh, zoekt u iets zachts, rond en fluwelig?’ Dan begint vaak de ontdekkingsreis door het uitgebreide assortiment van Henri Bloem. Janita Kemner en Martin Wolvers openden in 2012 hun Henri Bloem wijnhandel aan de Verlengde Schrans in Leeuwarden. ‘Bijna dagelijks horen we: we hebben er geen verstand van. Daarom vertellen wij graag het verhaal.’

Wijnkoperij Henri Bloem is een exclusieve wijnhandel waarbij in ons land negentien franchiseondernemers zijn aangesloten. In Friesland is dat de wijnhandel van liquorist (deskundige op gebied van gedistilleerd) Janita Kemner en registervinoloog Martin Wolvers. Henri Bloem ontstond in de zeventiger jaren als zelfstandige wijnkoperij aan de Oudegracht in Utrecht. In het pand, dat ooit toebehoorde aan een zekere Henri Bloem, werd al ruim een eeuw wijn verhandeld, vandaar de naam van de franchiseorganisatie.

‘De negentien ondernemers die bij Henri Bloem zijn aangesloten hebben de service aan hun klant, informatie over hun product en de kwalitatieve uitstraling van hun geacclimatiseerde winkel hoog in hun vaandel staan’, vertelt Janita Kemner. Martin Wolvers vult aan: ‘We vergaderen en proeven een keer per maand en zorgen dat we ons assortiment, dat bestaat uit een bijzonder aanbod, (eigen exclusieve import, direct van de boer) op orde hebben. We houden zo onze kennis en kwaliteit op peil. Je wordt ook niet zomaar franchiseondernemer van Bloem. Je wordt gewogen.’

Henri Bloem heeft zich gespecialiseerd in bijzondere wijnen en gedistilleerd. ‘We verkopen geen standaard gedistilleerd, want dat zie je overal. Maar bijvoorbeeld wel ambachtelijke jenever op basis van zeewier en spelt. Als je praat over jenever, dan heb je het al snel over Bokma en Hooghoudt. Prima, maar als we iets anders laten proeven krijgen we zelfs dames aan het distillaat. Die zijn aangenaam verrast.’ Ze zijn exclusieve aanbieders van de Delftse Mederij, een honingwijn. ‘Populair bij gothic aanhangers en mensen die historische gevechten naspelen.’

Als deskundige op gebied van wijn en gedistilleerd vertelt Janita Kemner tijdens cursussen en proeverijen, die in hun winkel worden georganiseerd, uitgebreid over haar passie voor wijn en

sterke drank. ‘Er staan hier ruim duizend verschillende wijnsoorten in de winkel. Het is een brede en diepe collectie.’ Martin Wolvers, twaalf jaar werkzaam geweest als sommelier in hotel-landgoed Lauswolt in Beetsterzwaag, merkt dat de geoefende drinker het aanbod in de supermarkt beperkt vindt. ‘Daar is men op een gegeven moment wat op uitgekeken. Dan fietst men na het werk over de Verlengde Schrans en stapt onze winkel binnen met de vraag: heb je nog iets moois voor vanavond? Na een cursus, of bezoek aan onze wijnproeverijen worden consumenten wat brutaler. Ze durven ook eens voor iets anders te kiezen.’ Janita Kemner: ‘Ze ontdekken ook dat het imago als zouden we duur zijn in veel gevallen niet opgaat. De prijs is natuurlijk gerelateerd aan de kwaliteit, maar een goede fles voor vijf, zes euro is hier ook in ruime mate te krijgen.’

Sommelier Martin Wolvers krijgt ook regelmatig professionele gasten over de vloer zoals werknemers van horecabedrijven. ‘Personeelsleden willen bijgespijkerd worden en vinden het interessant en noodzakelijk om het verhaal achter de wijn, port of gedistilleerd te horen. Steeds vaker krijgen ze vragen van klanten die bijpassende wijnen bij hun diner willen. Daar moet je dan wel een antwoord op hebben.’ Of je krijgt de vraag van bijvoorbeeld restaurant De Vijf Sinnen uit Weidum: Kevin werkt nu met bepaalde ingrediënten, welke wijn zullen we hierbij serveren? En dan gaan we samen op zoek naar een spannende combinatie.’

Twee keer in het jaar organiseert Henri Bloem in Leeuwarden een uitgebreide wijnproeverij. De eerstvolgende wordt

gehouden op Moederdag, de tweede zondag in mei. ‘We nodigen producenten uit die met enthousiasme over hun wijnen zullen vertellen en die middag zijn er speciale aanbiedingen. We pakken groots uit met een buffet en zo’n vijftig ontkurkte wijnen en ook aan lekkere hapjes is gedacht.’

De Wijnkoperij Henri Bloem maakt er een sport van om sommige wijnen in handen te krijgen. ‘Je hebt wijnen die zeer beperkt leverbaar zijn. Daar wordt soms om gevochten. Voor de flessen van de Apostelhoeve uit Limburg moet je in de rij staan.’ Zelf koopt Wolvers af en toe een wijnkelder op als hem die wordt aangeboden. Ook hebben de twee ondernemers een indrukwekkende collectie met ports (vanaf 1863) en Grand Cru Classé bordeaux opgebouwd.

Kemner en Wolvers zijn afkomstig uit Gouda. Achttien jaar geleden vestigden ze zich, in verband met zijn werk in Lauswolt, in Wolsum bij Bolsward. Janita Kemner: ‘We willen rijk leven in een prachtige omgeving. Ik mag graag koken, maar dat wordt wel bepaald door de wijn waar we zin in hebben. In die volgorde.’ Martin Wolvers: ‘Soms zitten we op een terras en krijgen een uitgebluste rosé voor onze neus. Ja, dan ga je daar ook niet eten, mocht je dat van plan zijn. Vakmanschap, daar draait het om. We vinden het ook mooi om dergelijke vakmensen in de horeca te ontmoeten. Professionals die kennis van zaken hebben.’

HENRI BLOEM
VERLENGDE SCHRANS 26
T. 058-2133833

WIJNPROEVERIJ MOEDERDAG 12 MEI

KLAAS K. TE L.

Is zij nou thuis de baas, Klaas?

Omdat ik de huissleutel was vergeten, mijn vrouw niet thuis was en de kinderen niet opendeden, belandde ik in het Oranje Bierhuis. Ik had eerst nog buiten op straat staan wachten, maar daar passeerden bekenden die moesten lachen omdat ik mijn eigen huis niet in kon, en één onbekende man die me een euro toestopte omdat die dacht dat ik dakloos was.

In het Bierhuis zat een clubje ouwe mannen aan de stamtafel. Die hadden al zitten gluren toen ik met de huisdeurbel en met mijn telefoon pogingen deed om toch mijn eigen huis in te kunnen. Dit soort dingen krijg je als je naast een café woont. Mag je er niet meer in, Klaas? Het leedvermaak droop ervanaf. Gelukkig zette Q een biertje voor me neer. Ik heb maar 1 euro, zei ik, maar ik mocht ook wel pinnen, zei Q. De oude mannen die het aanhoorden, deden de suggestie dat ik wat langer op straat had moeten blijven om meer euro’s van toevallige voorbijgangers te ontvangen zodat ik ook voor hen een biertje had kunnen kopen. Met die geweldige pensioenen kunnen jullie best je eigen biertje betalen, zei ik. Als ik straks zo oud als jullie ben, moet ik me nog 3 slagen in de rondte werken. Op een of andere manier vonden de oude mannen dat wel terecht. Het mooie daarvan is wel, zei ik, dat jullie al zolang zoveel tijd hebben om je te vervelen dat jullie ‘s ochtends naar de MAX-geheugentrainer kijken en dan van jezelf weet dat je daar niets meer van kunt onthouden. Uiteraard houden jullie dat angstvallig stil, maar door al dat bier en daarna de kleine slokjes weten jullie straks niet eens meer hoe je het café kunt vinden.

Q schonk me nog een biertje in. Hij vreesde waarschijnlijk voor zijn klandizie en hoopte dat ik me even stil zou houden. Maar ik had er nog geen genoeg van. En als jullie de caravan straks weer achter de auto aanhangen en richting Zuid-Frankrijk rijden om daar hele dagen op het strand naar schaars geklede meisjes te kijken, als jullie vrouwen het niet zien tenminste, dan zijn de enige ballen die bij jullie nog rollen die van de jeu de boules. Terwijl ik gewoon thuis mijn echte ballen laat rollen. Kijk maar: mijn vrouw was thuisgekomen en liep voor het raam van het Bierhuis langs en zwaaide. Is zij nou thuis de baas, Klaas? vroeg er eentje, die net een half berenburgje in het pluchen tafelkleedje gegoten had. Meestal wel, zei ik. Net als bij jullie. Maar daar heb ik geen last van. Zolang haar pinpas in mijn broekzak zit, vind ik alles goed. In bed bedoel ik, zei dezelfde man die nu nog maar een half glaasje berenburg had. Dat vertel ik je niet, anders giet je de rest van je borrel ook nog op tafel. Of Q krijgt de ambulance voor de deur vanwege je hart.

Ik ging mijn beide biertjes pinnen en gaf Q de euro die ik van de onbekende had gekregen. Heren, tot ziens, zei ik. Nog een genoeglijke avond en vergeet de rollator niet. Ik denk dat ik even met een schaarsgeklede dame ga jeu de boulen. Ik hoorde een vaag gemompel toen ik de deur uit liep.

Waarom zat jij nou in de kroeg, vroeg mijn vrouw? Ja, die kutkinderen deden niet open en toen hielden wat pensionado’s me aan de praat over jeu de boulen, zei ik. Dat doe jij toch nooit, zei ze. Nou, misschien begin ik er wel mee. Vanavond of zo.

KLAAS KASMA, KOK IN LEEUWARDEN

KEES VAN ANKEN

Prijsvraag

Op de foto staat de eetzaal van hotel-restaurant Phoenix, ooit gevestigd in de Sint Jacobsstraat. Heeft u er een mooi verhaaltje bij? Stuur het dan op naar Stadsblad Liwwadders, M.H. Trompstraat 8, 8921 GH Leeuwarden en u maakt kans op een mooi boek over de historie van Leeuwarden.

VAN DER VELDE BOEKEN

Nieuwestad 57-59
8911 CJ Leeuwarden
0582132360

www.boekhandelvandervelde.nl

In restaurant DE GROTE WIELEN bent u van harte welkom voor een kopje koffie of thee, een lunch of menu à la carte. We bieden volop keuze in vlees-, vis- en vegetarische gerechten en wisselen onze menukaart naar gelang de seizoenen. Op onze wijnkaart prijken karaktervolle en fleurige wijnen afgestemd op het gerecht en passend bij de gelegenheid.

RESTAURANT DE GROTE WIELEN • TEL. 0511-431777

GROOT TERRAS AAN HET WATER • BINNENBARBECUE • ZALENVERHUUR
VERHUUR APPARTEMENTEN AAN HET WATER

Klein behuisd

Een aantal jaren geleden was dé oplossing voor de daklozenproblematiek de Skeave Huse. Skeave Huse waren een uit Denemarken overgewaaid fenomeen. In feite ging het om kampementjes van kleine woningen, zeg maar wooncontainers op een overgeschoten stukje land. De dakloze kon daar met z'n eigen gewoonten en gebruiken zonder anderen te storen in vrede wonen. In Nederland is het concept nooit aangeslagen. Een tijdlang berichtten de kranten nog over 'aso-woningen', maar in een aangeharkt land als Nederland bleek er weinig ruimte voor. Er kwam iets anders voor in de plaats, ook uit het buitenland overgewaaid, 'housing first'. Dat kwam uit Amerika, nog voordat er sprake was van 'America First'. Maar omdat iedereen wel als eerste een woning wil, sloeg ook dat idee alleen maar aan in gebieden waar een woningoverschot was. Daar is al lang geen sprake meer van. De concurrentie op de woningmarkt is nu zo groot, dat wonen voor veel mensen onbetaalbaar is geworden. De problemen van daklozen lijken samen te vallen met die van nieuwkomers op de woningmarkt.

In Gelderland bespeurt men nog een ander fenomeen dat het allemaal nog een beetje erger maakt: de trek van het westen naar het oosten. De huizen zijn er (net als in het noorden) goedkoper, en het aanbod is groter. Voor de oosterlingen zelf is dit minder plezierig: er ontstaat verdringing. Zelfs de vakantieparken in Gelderland zitten nu vol met semipermanente bewoners. Gelderland heeft inmiddels besloten tot het bouwen van meer woningen en in te zetten op meer vormen van tijdelijke huisvesting in leegstaande kantoren en de ontwikkeling van 'tiny houses'. Dat laatste interesseert me hogelijk en het is kennelijk ook een heel trendy onderwerp. Allerlei media tot en met een speciaal YouTube kanaal berichten erover. Het is wonen op de vierkante centimeter in ingenieus ontworpen behuizingen van soms minder dan 20 vierkante meter. Met mini-keukentjes, wegklapbare bedden, multifunctionele tafeltjes, verschuifbare scheidingswandjes en creatieve opberghoekjes. Voor een kleinschalig land als Nederland dé perfecte minimalistische woonoplossing zou je denken. Maar ondanks alle publiciteit zijn er nog maar een magere 250 van dit soort woningen. Ik reken dan de zogenaamde chaletjes (stacaravans) en hun mobiele variant even niet mee.

Heel soms neem ik even de proef op som om te bekijken of het iets voor mij is. Ik ga kamperen. Maar elke keer ontdek ik opnieuw dat het niet bij me past. Het idee is leuker dan de praktijk. Ik vind het gedoe en al snel mis ik ruimte en comfort. Bij die vorm van wonen moet je heel erg georganiseerd zijn en er is weinig zo ingewikkeld als in een hele kleine ruimte de boel op orde houden.

Het wonen in een krappe behuizing heeft wel andere voordelen; er is weinig ruimte voor spullen en het bespaart enorm op vaste lasten. Maar helaas is 'klein' niet altijd hetzelfde als 'goedkoop'. Een beetje 'tiny house' kost al gauw meer dan een ton en dan moet het ook nog ergens staan. Allerlei regels en verordening maken het klein bouwen mateloos ingewikkeld. In Techum zijn een paar kaveltjes beschikbaar, maar na een jaar zijn sommige kopers behoorlijk gefrustreerd geraakt door wat wel en niet mag. Het blijft dus behelpen en het is niet een oplossing die bij iedereen past en het lost ook maatschappelijk weinig op. Voor daklozen is het onbereikbaar, voor andere woningzoekenden te klein of te duur, de regels bieden geen ruimte en

ik heb al een huis.

VEEARTS EN ONDERNEMER Siebren van der Zwaag

Door Andries Veldman • Foto Simon van der Woude

Wij gaan niet op onze handen zitten

'Er stond water in de kelder.' Veearts Siebren van der Zwaag zit in blauwe overall aan de stamtafel van koffietentje Blikspuit aan Over de Kelders in Leeuwarden. Het is een wonderlijk gezicht, een man op leeftijd in werkkledij tussen de spelende kinderen en hun moeders en (soms) vaders in een hippe koffietent. Veearts Van der Zwaag uit Tzummarum heeft een nieuwe uitdaging gevonden. Hij assisteert zijn dochter Kyrsten-Aukje bij de grote gedachte achter het koffietentje: integratie van statushouders, die vooral afkomstig zijn uit Eritrea en Syrië. Maar ook een Hongaar kun je er achter de bar aantreffen. 'Die studeert aan de hotelschool.'

Van der Zwaag (70) moet herhaaldelijk lachen als hem naar zijn activiteiten wordt gevraagd.

Hij is gewoon praktisch bezig en heeft geen zin om op zijn handen te gaan zitten. 'Nee, dat dogge wy net. Wy geane oan 'e gong.' De veearts is een man van aanpakken, niet aarzelen en zeker niet afwachten. Hij ziet wel wat hij tegenkomt. Ook vindt hij dat zijn rol vooral gezien moet worden als man op de achtergrond. Het liefst zou hij low profile door het leven gaan, maar met Blikspuit, dat meer blijkt te zijn dan een klein koffietentje, gaat hem dat niet lukken.

Aan de stamtafel met hierop de bladen NRC en Liwwadders ('Wij geane foar kwaliteit') steekt Van der Zwaag van wal. 'Ik zag die mensen door de stad lopen en dacht: dit komt zo niet goed. Je moet, ongeacht hoe je ook over

de asielproblematiek denkt, verantwoordelijkheid nemen. Ze zijn hier nu en dan moet je wat. Als deze mensen doelloos door de stad lopen, en niks om handen hebben, krijg je ellende. Hierachter zitten twee coffeeshops, voor dat je het weet besteden ze daar hun geld. Ik zou dat geen goede ontwikkeling vinden.'

Siebren van der Zwaag vatte de koe bij de horens en liet notaris Theo Koelma uit Franeker een heuse stichting oprichten en maakte zijn zoon Bjinse er voorzitter van. 'Bjinse zei: oké, ik ondersteun dit idee, maar ik wil er verder geen werk van hebben. Je redt je kont er maar mee.' 'Sa ongefear.' Het werk van de stichting komt neer op de schouders van Siebren en dochter Kyrsten-Aukje. Siebren wijst aan tafel op het notariële papier en zegt: 'Kijk, dit is het doel. Het bevorderen van culturele en educatieve activiteiten die leiden tot inte-

gratie van burgers in een samenleving waarin iedereen tot zijn recht komt en het verrichten van al wat hiermee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.' Niet niks, zegt de verslaggever. Van der Zwaag gniet.

Terwijl carrot cake en een tosti worden aangeboden vertelt Van der Zwaag over zijn beroep als veearts. Hij blijkt een ondernemende veearts te zijn die in veel landen op diverse continenten werkte. Zijn bedrijf The Friesian, later Bles Dairies Consultancy-gevestigd in de Van Swietenstraat in Leeuwarden - was betrokken bij de oprichting van allerlei veehouderijbedrijven. Van der Zwaag werkte in landen als Oekraïne, Hongarije en Slowakije. En bracht stallen met toebehoren aan de man in Kameroen, Oeganda, Tanzania, Marokko en Kenia. Na het begin van de oorlog in Joegoslavië klopte Van der Zwaag als een van de eersten in Sarajevo op de deur om zich te melden voor de wederopbouw. De ramen van het Holiday Inn hotel waren met plastic dichtgemaakt, maar Van der Zwaag stond voor de deur. 'Wy meie der toch wol wat oan ferstjinje, no?'

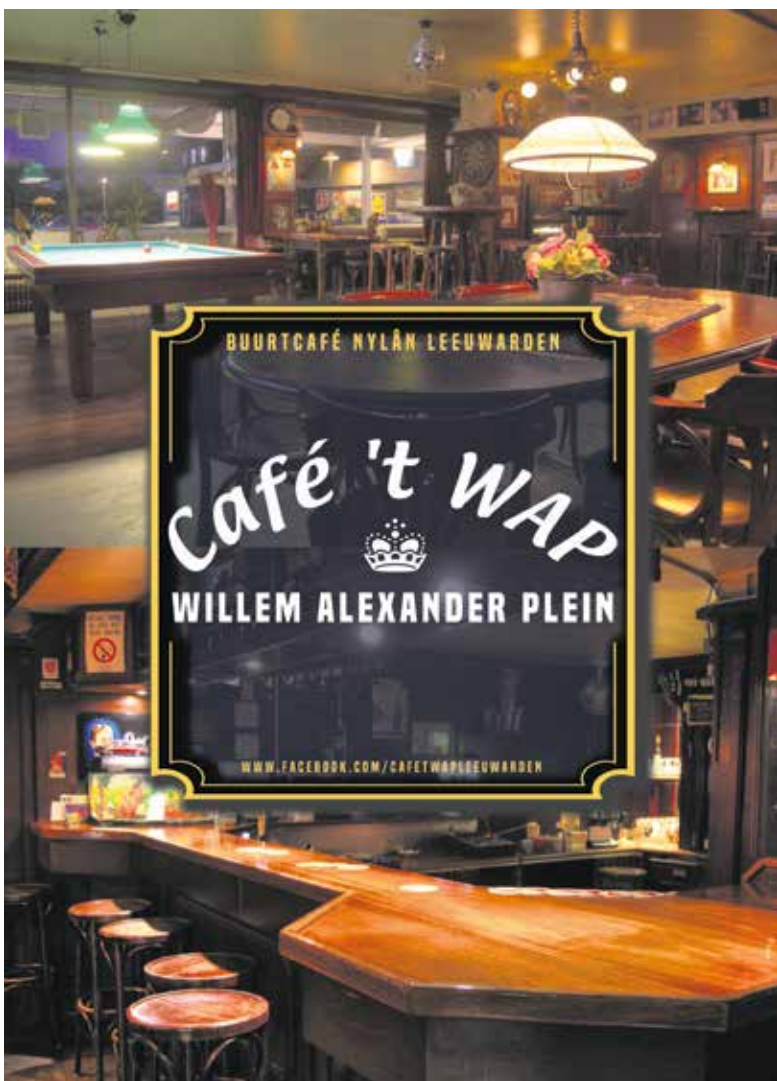
Van der Zwaag verstaat de internationale taal van de buitenlanders en weet een contact om te zetten in handel. Ook bij het ogenschijnlijk kleine initiatief

van Blikspuit gaan morele en zakelijke overwegingen hand in hand. Zo heeft Van der Zwaag al subsidie kunnen lospeuteren bij de provincie Friesland en in Brussel waardoor Napolitanen de reis naar Over de Kelders konden maken om een soortgelijk project in hun vulkaanstad op te richten. Vraag: konden die Italianen dat nou niet zelf bedenken? Van der Zwaag lacht een beetje en zijn schouders deinen op en neer. 'Tsja, misschien zou dat kunnen.' Maar er is meer waarop Van der Zwaag graag de aandacht wil vestigen. Hij ziet zich vooral als een praktisch man. 'We dachten: we gaan gewoon beginnen. Bjinse wilde er wel wat geld in steken - Bjinse van der Zwaag is ceo van het landelijk opererende verhuurbedrijf Budgetcam (80 werknemers) en Booqable (softwarebedrijf voor de verhuurbusiness met tien personeelsleden) - en we hebben een schappelijke huurbaas.' De subsidies waar gebruik van gemaakt wordt liggen er gewoon, wil Van der

Zwaag maar zeggen. Je hoeft alleen maar te bukken om ze op te rapen.

Stap voor stap gaan Van der Zwaag en zijn dochter in de goede richting. 'Poets die statushouders niet uit. Ze zijn eager. Ze willen wat en ze kunnen wat.' De rol van Van der Zwaag is nu om de mensen aan het werk te helpen en dat lijkt aardig te lukken. Bij diverse middenstanders heeft Van der Zwaag met succes aangeklopt om een stageplaats voor zijn statushouders te regelen. Bij Snakkerburen is een stuk onvervalste Friese klei ter beschikking gesteld om groenten te telen. 'Dat giet mooi.' Dat neemt niet weg dat vader en dochter hulp kunnen gebruiken van ondernemers en anderen die het project willen ondersteunen. 'Dat soe mooi weze. Wy moatte der mei de kop foor. Wy moatte dizze minsken un plak biede. Se ha der nocht oan. Ut binne goeie minsken. Wy moatte meiinoar troch de tiid hinne. Je moet niet vijandig tegenover elkaar gaan staan.'

Wy moatte tegearre troch de tiid

Se make mij de pis niet lauw

Door Andries Veldman

Het was even ruw wakker worden toen ik op een mooie zaterdagmorgen de krant opensloeg en de strijdkreten van directeur KRIS CALLENS van het Fries Museum las. Callens wil wat, dat was me al snel duidelijk. 'Paarden, bootjes, koeien – is dat Friesland anno 2019? De Antwerpenaar gaf meteen het antwoord: hou toch op! Het is de hoogste tijd voor de nieuwe werkelijkheid, anders houdt het hier straks gewoon op.' Verfrissend, ik hou daar wel van.

Het was alsof THIERRY BAUDET aan de pilaren van ons grote kunstinstituut had staan te schudden: en nu snel wakker worden, anders spijkeren we de schotten voor de ramen net als bij het Aquaverium in Grou, wat inmiddels tot een troosteloos visitekaartje van de gemeente is geworden. Even later zag ik enkele werklieden de lichtarmaturen in de vloer van het Wilhelminaplein voor het museum herstellen. Een zitameublement bij het waaigroen op het plein werd zowaar vervangen. Nog even en de aardige hardhouten bankjes rond de pilaren bij de ingang van het museum keren terug (verwijderd vanwege angst voor niet-museumbezoekers die hier plezier maakten). Of zou alles in gereedheid worden gebracht voor het grote afscheidsfeest van onze burgemeester? Zou zo maar kunnen.

Maar wat Callens precies wil, is me nog niet duidelijk. Misschien wil ie graag weg uit Friesland en was dit een sollicitatie-interview. Kijk mij eens! Kan zo maar. Voorlopig was zijn beperkte beschouwing een prelude op de Magister Alvinuslezing, die jaarlijks in Sneek wordt gehouden. Nou vraag ik je, een Antwerpenaar die bij de Snekers - bij wie onze stad bekend staat als Het Klompenhok Voor De Hel (citaat HENK VAN DER VEER) komt vertellen hoe we verder moeten?

We blijken toch iedere keer van die vrolijke gekkerds van ver weg nodig te hebben om ons te vertellen wat we zelf wel weten. Die na een avond tempeliers in café De Kat in Antwerpen zichzelf van de kruk laten vallen met de kreet: we gaan die Hollanders op hun kosten even laten schrikken. Tot nu toe komt Callens niet heel veel verder dan de constatering dat de grote verhalen op zijn en dat er meer museum nodig is om verder te kunnen. Met andere woorden: hou op met die gekkigheid. Het motto Us Mem en Paarden zal ons niet verder brengen. Het is wat PETER KARSTKAREL twintig jaar geleden al verkondigde: zet die hele mikmak aan figuratieve beelden bij elkaar op het Oldehoofsterkerkhof, boetseer er een wervend verhaal omheen en klaar ben je. Er komt plek vrij voor iets nieuws. Maar luisteren naar deze, verdomd, ook nog van oorsprong een Sneker, ho maar! Het had de carrière van kunst-

historicus Karstkarel een enorme boost gegeven en hem een moeizame gang langs alle kerken en grafstenen van Friesland kunnen besparen.

Net nu we vorig jaar alle clichébeelden van Friesland over de wereld hebben gestrooid, komt Callens nog eens aanzetten met zijn visie en zegt dat het allemaal anders moet. Hij komt, als ik het goed begrepen heb, ook nog met een verklaring voor het succes van Culturele Hoofdstad. Het mooie weer van de afgelopen zomer was indrukwekkender dan het programma, aldus Callens. Zit het toch weer heel anders dan ons steeds is voorgehouden.

Onze culturele Thierry trekt in de krant wel een heel grote broek aan en ik hoop dat hij niet over zijn pijpen struikelt. Mogelijk dat hij in zijn enthousiasme geïnspireerd is geraakt door de voorzitter van de raad van bestuur van zijn museum: de woerkerpolisverkoper van de Aegon, KEES STORM. Doe es iets gek, zal Storm tegen Callens gezegd hebben. Dat deed ik ook en nog altijd zitten veel politiehouders angstig achter de brievenbus in afwachting welk onheil nu weer op de mat valt.

Het is nog te vroeg, maar Callens kun je bijna scharen onder de grote denkers. In ieder geval in Friesland. Hij wijst een betere weg dan de bestuurders ROEL SLUTTER, HEIN DE HAAN en SJOERD FEITSMA, die na tien jaar bekvechten in de voormalige CTS aan de Cornelis Trooststraat een broedplaats zien. Sluiter en De Haan stonden pontificaal op de foto in de krant, en passant HENNY BROERS, steun en toeverlaat van de broedplaats, naar de achtergrond drukkend. Verschil moet er zijn. De mannen kwamen een cadeautje van 1,6 miljoen euro brengen waarmee het lekkende dak van de school gerepareerd kan worden. Je moet maar durven om iets waar je al jaren bestuurlijk voor verantwoordelijk bent als gift te komen presenteren.

STEF BOS IN KOEPELTHEATER

Vastgoedondernemer en cultuurinvesteerder Tjalling Rollema is eigenaar geworden van het kantoorgebouw Da Vinci Office aan de Poolsterweg. Ook is hij mede-investeerder in de voormalige kaasloods van de FrieslandCampina pal naast het Da Vinci Office op bedrijvenpark De Hemrik.

'Het kantoorpand is al voor de helft gevuld. De economie trekt aan. We krijgen nu per maand zo'n vier of vijf aanvragen om ruimte te huren. Vorig jaar was dat krap één per maand. Het Da Vinci Office – 3000 m² – is bedoeld voor kantoren die niet direct in het centrum gevestigd hoeven te zijn. Dit zijn veelal kantoren voor technische bedrijven maar ook dienstverlening. 'Op dit moment is Stork hier gevestigd. Euro Security en Voicecom huren er ruimtes. Dat laatste bedrijf is een callcenter dat vanuit Emmen hiernaartoe komt. Ook Syntec Personeelsdiensten zijn nu met zeven werknemers in Leeuwarden gevestigd.'

De voormalige kaasopslag van FrieslandCampina wordt deels omgebouwd tot verhuurbare opslagruimtes. Kooistra partijgoederen en de Technische Unie zijn sinds jaren al huurders van dit gebouw. 'Het is een enorm groot gebouw. Twee hectare bebouwd en nog eens twee hectare terrein.' Rollema investeert hier samen met enkele ondernemers uit Stap-horst. Eerder kocht Rollema het voormalige PEB-kantoor aan de Emmakade aan.

'Over mijn aankoop van het Koepeltheater, de voormalige Koepelkerk aan de Vredeman de Vriesstraat, ben ik zeer tevreden. De reacties van de bezoekers zijn hartverwarmend. Veel bezoekers van onze concerten komen voor het eerst over de vloer en zijn direct geïmponeerd over de zaal, de akoestiek en de aankleding van de historische ruimte.' Rollema gaat het programma verbreden. 'Ik ben tevreden over het aanbod dat we hebben gepresenteerd, maar soms steken we onze nek iets te ver uit. Dan moeten we bijpassen.' De Koepelkerk verwacht samen te gaan werken met de Nederlandse Bach Academie.

Belangrijke muzikale manifestaties zullen in het komende seizoen niet ontbreken. Rollema: 'Het publiek weet de voormalige kerk goed te vinden. Er worden congressen gehouden van politieke partijen en ook steeds meer organisatoren van uitvaartplechtigheden weten deze prachtige ambiance te waarderen.'

- MATTHEUSPASSY COLLEGIUM VOCALE FRYSLÂN: 31 MAART
- ORFEO: 7 APRIL
- STEF BOS: 12 APRIL
- MOYA BRENNAN: 13 APRIL
- JOHANNES PASSION: 19 APRIL
- HERDENKINGSCONCERT NEDERLANDSE BACH ACADEMIE: 28 APRIL

INFORMATIE: INFO@KOEPELTHEATER.NL
OF VIA 06-53217417.

OPVALLEN IN LIWWADDERS? BEL REMCO JAN VELDMAN 06-25223490

REDACTIONEEL

Zoals eerder gezegd, pakken wij zaken waarmee u zit graag op. We zien dat u onze journalistieke activiteiten waardeert en daarom doen wij een beroep op u. Wanneer u deze artikelen van belang vindt, dan nodigen wij u uit om donateur te worden. Uw bijdrage is zeer welkom. U kunt uw bijdrage overmaken op NL06 RABO 0320.2000.51 o.v.v. Liwwadders Journalistieke Producties.

U merkt het wel: Liwwadders is niet zomaar een huis-aan-huisbladje. Liwwadders is op meer dan 170 plaatsen (supermarkten, kantines, sporthallen, wachtkamers en samtafels) gratis verkrijgbaar in de gehele gemeente Leeuwarden en ook daarbuiten. Is-ie op, dan wordt er aangevuld. In enkele Leeuwarder wijken en in het dorp Grou wordt Liwwadders huis aan huis bezorgd. Ook in Akkrum, Gytsjerk, Hurdegaryp, Oentsjerk en Stiens is de krant verkrijgbaar. Nieuw is de verschijning in Beetgumermolen. Daar wordt Liwwadders sinds kort op verzoek huis aan huis bezorgd.

Bent u als ondernemer geïnteresseerd in een bedrijfsreportage? In een mooi verhaal dat gratis wordt doorgeplaatst op onze goedbezochte website? Neem dan contact met ons op: tel. 058-2133138 of info@liwwadders.nl

Ook in dit nummer treft u enkele artikelen aan die eerder op onze websites www.liwwadders.nl en Dossier Liwwadders verschenen. We vonden ze belangrijk genoeg om ze ook in de papieren krant af te drukken.

VAN OLFFEN & FEDDEMA

De Leeuwarder Onafhankelijke Senioren (LOS) is een actieve maatschappelijke organisatie waar praktische hulp kan worden verkregen met hulp van de onafhankelijke ombudsmannen Jan van Olffen en Wyb Feddema. U hoeft geen lid te zijn van van de LOS om zaken bij de twee ombudsmannen aan te brengen. Wel stelt de LOS lidmaatschap op prijs om het werk van de vereniging te versterken. In deze maandelijkse rubriek vertellen Jan van Olffen en Wyb Feddema wat voor problemen zij zoal tegenkomen en hoe zij een oplossing zoeken. Loopt u ook ergens tegenaan waarvan u vindt dat de twee oud-raadsleden van de gemeente Leeuwarden hulp bij kunnen bieden? Schroom niet en bel 058-2886257 (Jan van Olffen) of 058-2880705 (Wyb Feddema)

Jan van Olffen: Onlangs is het Ombudsteam LOS tegen een geraffineerde oplichtingszaak aangelopen. Een lid van LOS zocht hulp bij een juridisch ingewikkelde zaak. Zij kreeg het advies contact te zoeken met het Juridisch loket in Leeuwarden voor juridisch advies en om eventueel hulp van een advocaat te krijgen.

Op onverklaarbare wijze is zij op het internet door een juridisch bureau doorverwezen naar het bureau Instalaw in Den Haag. Hier heeft zij telefonisch contact gehad met ene Kai van Mil. Deze zag de zaak helemaal zitten en adviseerde haar via een zeer uitnodigende, enthousiaste mail en een telefonisch gesprek zo spoedig mogelijk te beginnen. Het leek hem een gemakkelijke zaak die snel gewonnen zou worden. Als zij gelijk €750,- zou overmaken zou hij gelijk beginnen. De kosten zouden worden verhaald op de verliezende partij. Na enige twijfel deed mevrouw dit helaas omdat zij na lange tijd eindelijk op korte termijn een oplossing van haar probleem zag aankomen. De tekst van de mail is ook geraffineerd opgesteld, dat kun je aan oplichters wel overlaten. In de weken daarna gebeurde er niets. Voor de zekerheid heeft het team zelf ook nog contact ge-

zoekt per telefoon en mail, maar dat leverde niets op. Het ombudsteam gaat er dan ook van uit dat mevrouw is opgelicht. Het gebeuren heeft haar diep geraakt, los van de financiële strop. Wij worden aan alle kanten gewaarschuwd voor oplichtingszaken en toch komen zij nog dagelijks voor. Toch kleeft hier nog een andere belangrijke vraag aan. Namelijk: hoe kan het dat een landelijke informatiedienst telefoonnummers van een malafide organisatie doorgeeft? Ook daar ligt een

belangrijke verantwoordelijkheid omdat je ervan uit mag gaan dat de informatie die je krijgt, betrouwbaar moet zijn. Bij de politie, waar vorige week aangifte van oplichting zou worden gedaan, was er enige aarzeling om de aangifte op te nemen. De betreffende politiebeambte vond het aanwezige bewijsmateriaal te mager. Vandaar dat er naar verdere mogelijkheden zal worden gezocht. Een zeer trieste zaak, ook medegelet op de omstandigheden. Tot slot: wees gewaarschuwd voor het telefoonnummer 0900 1966.

OMBUDSTEAM LOS
JAN VAN OLFFEN

YN 'E SINNE FARM

KOOLRABI, BOSUI, SPITSKOOL, SPERZIEBONEN, WORTELS, SLA, SNIJBIET, GROTE BONEN EN AARDBEIEN

'Zo mooi en zo goed mogelijk voedsel produceren, dat is wat ik wil.' Joël van den Broek uit Grou geeft met zijn tuinderij Yn 'e Sinne Farm ongebruikte stukken grond een nieuw leven door er voedsel op te telen voor de lokale markt. In Grou en Jirnsum verbouwt hij onder meer koolrabi, bosui, spitskool, sperziebonen, wortels, sla, snijbiet, grote bonen en aardbeien die hij onder meer via voedselpakketten aanbiedt. 'Mijn passie is om ecologisch te telen. Ik wil mooie producten verbouwen die lekker zijn.'

Tot nu toe heeft Joël van den Broek (26) veertien leden voor wie het wekelijkse voedselpakket met vijf soorten kraakverse groenten binnenkort klaarstaat. 'Het is een begin. Ik hoop dat ik binnenkort een honderdtal leden heb, dan begint het te renderen.' Ruim een jaar is Van den Broek nu bezig met zijn tuinen die aan de rand van Grou, bij camping Yn 'e Lijte, en bij Jirnsum, aan de Boarn, liggen. Vier dagen in de week werkt hij bij een GGZ-instelling. In Jirnsum heeft hij de beschikking over 6000 vierkante meter, waar hij aardbeienplantjes en grote bonen heeft geplant. De tuin bij de Grouster camping is bedoeld als pluktuin waar belangstellenden voor twee euro een flinke

tas met groenten en fruit mogen plukken. 'De open dag die ik hier vorig jaar heb gehouden heeft Yn 'e Sinne Farm een enorme boost gegeven. Er kwamen maar liefst honderdvijftig belangstellenden op af.'

Joël van den Broek volgde de opleiding 'ondernemen agrarische zorg' bij het Nordwin College in Leeuwarden. Daarna bekwaamde hij zich in de permacultuur tijdens een cursus bij het Netwerk Duurzame Dorpen in Raard. 'Ik

werkte in de moestuin van de dagbesteding bij een zorgboerderij in Fochteloo en daar ontdekte ik dit werk. Ik heb les gevolgd in duurzame ecosystemen en die kennis pas ik nu toe op de tuinen in Grou en Jirnsum.'

Volgens Joël van den Broek gaat het tuinieren allesbehalve alleen om de tuin. In de folder van Yn 'e Sinne Farm zegt hij: Niet alleen de oogst is belangrijk. Alles om de tuin heen telt mee. De aarde, de zon, het water en de mensen.

Sociaal, samen en sterk zijn de sleutelwoorden van Yn 'e Sinne Farm. Naast lokaal geteelde groenten en kruiden is een sociale oogst minstens zo belangrijk. Op Yn 'e Sinne Farm krijgen mensen uit de omgeving en mensen die ergens anders geen goede plek kunnen vinden een kans om mee te draaien, zich sterk te voelen en hun eigenwaarde terug te vinden.

Voorlopig staat Joël voornamelijk alleen op de tuin, al wordt hij af en toe geassisteerd door zijn overbuurman Sietse en houdt zijn zwarte herder hem vaak gezelschap. 'Mijn ambitie is om te laten zien dat een hectare grond rendabel kan zijn. Hierop verbouw ik voedingsrijk voedsel. Ik ga uit van: niet vullen, maar voeden. Neem bijvoorbeeld mijn paarse bloemkool, die is veel smaakvoller dan de reguliere witte. En wees niet bang, de paarse kleur verdwijnt tijdens het koken.'

Een paar restaurants in Grou maken al gebruik van de groenten van Van den Broek. 'Sla en radijs vinden ze mooie producten die ze graag afnemen.' Wel vormt de afzet van grote hoeveelheden groenten soms een probleem. 'Dan heb ik in één keer driehonderd kroppen sla en zegt het restaurant: doe mij er maar twaalf. Gelukkig kon ik via de organisatie Streekboer nog wat afzetten, maar het overgrote deel ging

naar de Voedselbank in Leeuwarden.' Inmiddels heeft Joël van den Broek zijn teelsysteem aangepast waardoor er minder pieken ontstaan. 'Successie noemen ze dat: in fasen telen. Zo leer je iedere dag weer wat.'

Voor tien euro per week is men 35 weken gegarandeerd van een tas met vijf wisselende groenten en een oosterse slamix die zaterdag tussen twee en half vier afgehaald kan worden bij de Kringloop aan de Muldyk in Grou. Eénpersoonspakketten zijn ook beschikbaar. Een persoonlijk samengesteld pakket behoort ook tot de mogelijkheden. 'Je hebt dan een tas vol groenten en kruiden van het land dat zo weinig mogelijk is bewerkt. Met een minifrees bewerk ik mijn tuinte-rijen. Ieder jaar leg ik een klein laagje compost over de bedden. En met kippenmest en wormengrond ontstaat er een rijke en vruchtbare bodem voor de teelt. In Jirnsum heb ik wilgentenen geplaatst voor de beschutting van mijn percelen en om koolmeesjes aan te trekken die de rupsjes van de groenten opeten.'

YN 'E SINNE FARM
YNESINNEFARM@GMAIL.COM
OPEN DAGEN EN WORKSHOPS
WORDEN BEKENDGEMAAKT VIA
FACEBOOK EN VIA DE NIEUWE WEBSITE
WWW.YNESINNEFARM.NL
T. 06-21447770

Door Andries Veldman • Foto Simon van der Woude

Robert Nicolai (links) en Weshley Plugge

‘Groenten spelen een steeds belangrijkere rol’

‘Het werken met verse seizoens- en lokale producten, dat maakt ons vak leuk en interessant.’ Restaurant KOM aan het Ruiterskwartier in Leeuwarden gooit het op diverse fronten over een andere boeg: een grote open keuken – waar je als klant gewoon even naast de kok mag staan – geteelde kruiden op de eerste etage en zelfgemaakte piccalilly en tabasco. ‘Je kunt wel roepen over een nieuw concept, maar hier maken we het waar.’

Robert Nicolai en Weshley Plugge zijn de initiatiefnemers van het nieuwe restaurant dat vorig jaar op de plek van het befaamde Friesch Koffiehuis verrees. Ze openden een restaurant met open keuken dat de gehele achterwand van het restaurant beslaat. Een keuken zonder grens met het eetgedeelte. ‘De gasten die hier komen kunnen precies zien wat we doen. Ze kunnen ons letterlijk op de vingers kijken. Heel wat anders dan de restaurants waar de koks verstopt zitten in een hok en ze hun maaltijd door een luik schuiven’, zegt Robert, die een paar kilo paddenstoelen op de bakplaat legt. Vanuit het restaurantgedeelte biedt de keuken op die manier live-entertainment.

Nicolai en Plugge werken van jongs af aan in de horeca. De naam Nicolai is verbonden aan Leeuwarder restaurants als het Spijslokaal, Sems en Fellini, waar familieleden de scepter zwaai(d)en. Plugge komt uit Den Helder. Voor KOM deden Weshley Plugge en Robert Nicolai inspiratie op tijdens reizen naar Bali, Thailand en Denemarken. Vooral het wereldberoemde restaurant Noma in Kopenhagen was voor hem een bijzondere belevenis. ‘Het is al bijzonder dat je daar binnenkomt. En als je daar rondloopt, is het helemaal bizar wat ze presteren. Het lijkt er soms meer op een laboratorium dan een restaurant.’

De Aziatische invloeden zijn momenteel op de kaart van KOM terug te vinden, maar dat kan per kaart veranderen. Robert Nicolai: ‘In de keukens die ik daar heb gezien is het motto: simpel en puur. Er wordt op smaak gekookt, gebruikmakend van zuur in plaats van, zoals vaak bij ons gebeurt, zout. Ook zijn we aan het experimenteren met fermentatie. Groenten spelen een steeds belangrijkere rol in het restaurant.’ Het experiment gaat zelfs zover dat op de eerste verdieping de resultaten te zien zijn van het aloude wecken. Grote flessen met wortelen, witte kool en tomaten staan opgesteld om na enige tijd getransformeerd te worden in bijvoorbeeld Koreaanse

Allen vinden de open keuken een prachtig schouwspel

zuurkool, piccalilly en tabasco. ‘Dat vinden Weshley en ik leuk om te doen. Voor het bereiden van een bijzondere zuurkool ben je zo een paar maanden verder. Ook daarin onderscheiden we ons van andere restaurants.’

Voor een goede en bijzondere lunch – het restaurant is geopend vanaf tien uur 's morgens – kun je prima bij KOM terecht, maar verwacht er niet het reguliere broodje. ‘Voor een sandwich met beenham kun je overal terecht, maar dus niet bij ons. Ook voor de klassieke keuken die bestaat uit voor-, hoofdgerecht en dessert moet je niet bij ons zijn. Wij serveren kleine gerechten zoveel mogelijk in kleine kommetjes, vandaar ook de naam KOM. De prijs van die gerechten zit tussen de vier en zeven euro. Je eet, als je dat wilt, elkaars gerechten: shared dining. Anderen vinden het leuk om alleen maar te borrelen aan onze stamtafel beneden of aan de grote bar op de eerste verdieping. Ouderen vinden het vaak ook prettig wanneer hen niet zo’n grote maaltijd wordt voorgeschoteld. En allen vinden de open keuken een prachtig schouwspel.’

De twee ondernemers hebben in de eerste drie maanden van hun bestaan goede reacties ontvangen. ‘Dit is echt iets nieuws, zo kregen we vaak te horen. Groepen vinden het mooi dat ze gebruik kunnen maken van de bovenverdieping, ook geschikt voor kookworkshops. Ook de kaart met veel seizoensproducten die daarom steeds wisselt, spreekt onze gasten aan. De variatie en de wisselingen maken het ook voor ons plezierig om steeds te blijven experimenteren, vooral met onze eigen groenten.’

Zoals het terras van het Friesch Koffiehuis voorheen een populaire Liwwadders hotspot was, zo hopen Robert en Weshley en hun team van twintig medewerkers ook van hun eigen terras een succes te maken. ‘De eerste eters zaten er vorige week al in het zonnetje. Ons terras is een prima plek, waar je mooi beschut kunt zitten.’

RESTAURANT KOM
RUITERSKWARTIER 177
T. 058-8447274

Gaat u scheiden?

Wij bieden u alle hulp op juridisch, financieel en fiscaal gebied. Met oog voor uw emoties.
Meer weten? Vraag op onze website ons gratis scheidingsboekje aan. Of bel **058-2664085** voor een vrijblijvend kennismakingsgesprek

Kantoor Friesland/Fryslân
T 058-2664085
Tsjerkepaed 3A 9081 AT Lekkum
friesland@scheidingsplanner.nl
www.scheidingsplanner.nl

de Scheidingsplanner
Plan je nieuwe toekomst!

PRIMERA RUITERSKWARTIER
**HET POSTKANTOOR
IN DE BINNENSTAD**

Door Andries Veldman • Foto Ruben Dalsheim

50 JAAR DALSHHEIM

ONS VAK BESTAAT UIT SERVICE EN REPARATIE

Fred Dalsheim: 'In onze winkel aan de Uiterdijksterweg leggen we de nadruk op service en reparatie. We hebben een eigen reparatie-afdeling voor Apple-computers en fotografische artikelen en zijn in staat om de meeste schadegevallen binnen 48 uur te repareren. Daarnaast maken we goedgekeurde pasfoto's (ook voor brildragers) en verkopen we nieuw en gebruikt fotografisch materiaal.' De computer start niet op. De videokaart werkt niet. Er zit een barst in het scherm. Er is cola over het toetsenbord gevallen. Het zijn problemen die bij Dalsheim vakkundig kunnen worden opgelost. Fred Dalsheim: 'De focus ligt hier op service. Wij gaan hiermee in de diepte en kunnen veel voorkomende problemen met computer- en fotografische apparatuur oplossen.'

'Dalsheim is al 50 jaar het vertrouwde adres als het gaat om fotografie en alles wat daarbij komt kijken. De zaak is van vader op zoon overgegaan.'

De komst van het internet heeft de detailhandel op zijn kop gezet. 'Internet is een prachtig medium waar ook wij van profiteren. In een winkel zoals wij die hebben is advies belangrijk. Wat zoekt men precies, dat zijn de vragen waar wij een antwoord op hebben. Dat is in die 50 jaar niet veranderd.'

'Het afdrukken van foto's, het adviseren over spiegelreflexcamera's en verrekijkers, oude foto's opnieuw afdrukken en bewerken, het afdrukken uit alle soorten digitale bestanden, fotomontage (wil je iemand 'vrij' hebben staan) en portretfotografie: dat alles verzorgen wij. Heb je een eigen idee over het maken van je foto, dan kan dat hier. We houden er van om niet het geijkte te produceren. Kom met een idee, alles is mogelijk.'

Fred Dalsheim: 'Het gaat om de combinatie van vertrouwen en specialisme. Zoek je een goede loop of een verrekijker? Wij laten je de wereld zien.'

Fred, Ro, Ben en Ruben (voorgond) Dalsheim

'Toen Ben hier begon wilde hij een witte jas aan en handschoentjes. Ik zei: ben je gek geworden?'

'Op mijn zeventiende werd ik gegrepen door de fotografie. Met mijn box-camera maakte ik toen al tientallen foto's. Plootjes maken, zeiden ze in Groningen.' Ben en Ro Dalsheim zijn onlosmakelijk verbonden met de fotografie in Friesland. Vijftig jaar geleden openden ze hun nog altijd bestaande, en door hun zoon Fred voortgezette, fotozaak Dalsheim in het winkelcentrum Stephenson aan de Uiterdijksterweg in Leeuwarden.

Het had weinig gescheeld of Dalsheim, geboren in het Groningse Musselkanaal, was in de vleeshandel beland. 'Mijn ouders hadden een slagerij en vader handelde in vee. Hij zag mij lange tijd als zijn opvolger. Na de oorlog was er weinig vlees en hij had een vergunning voor de import van Argentijns vee, een lucratieve handel die hij aan mij wilde overdoen. Hij was handig met de verkoop. Verkocht hij een beest, dan zei hij tegen de koper: voor die prijs kun je het krijgen, maar de staart, zwezerik en tong hou ik zelf.'

Ben Dalsheim raakte zo verknocht aan zijn boxcamera, een simpel fototoestel met een doosvormig camerahuis waar van bovenaf ingekeken moest worden, dat hij voorgoed een andere richting insloeg dan zijn vader hem wees. 'Al snel werkte ik bij foto Kral in Oude Pekela.' Foto Kral, in de jaren vijftig opgezet door de fotograferende kapper Carel Kral uit Nieuwe Pekela, was tot het faillissement in 2005 een fenomeen in fotoland. Het bedrijf bestond in de gloriejaren uit 110 vestigingen waar 470 mensen werkten. Kral werkte onder de merknamen 1-Hour Super Foto en Foto Objectief.

Dalsheim bleek ambitieus en wilde meer van het vak te weten komen. Hij verkaste naar Jos Lange, die aan de Noorderhaven in Groningen een fotolaboratorium bestierde. 'Daarna moest ik in militaire dienst en daar werd mij gevraagd wat ik wilde. Bij de verbindingstroepen hadden ze een opleiding fotografie, dus die keuze was snel gemaakt. Ik kwam terecht bij de Leger Film en Fotodienst in Den Haag, waar ik werd opgeleid als fotograaf die in de frontlinie foto's moest maken. We droegen daarom ook geen geweer maar een pistool.' Na zijn dienstdienst werden hem de verkoopkneepjes bijgebracht tijdens

zijn werk bij fotogroothandel en -importbedrijf Hijmans in Voorburg. 'Hijmans leverde vergrotingsmaterialen van het merk Durst. Heel Nederland deed daar hun bestellingen. Het bedrijf importeerde veel uit Italië. Ik herinner me nog het merk Ferrania en dat ik tijdens het ontwikkelen veel melk dronk tegen de giftige stoffen waar ik mee werkte.' Dalsheim fotografeerde inmiddels met een Rolleiflex. 'Een apparaat van 899 gulden. Een hoop geld in die tijd.'

Inmiddels was Ro in beeld gekomen, een uit Enschede afkomstige verpleegster die in Wijk aan Zee werkte. Al snel werd Ro geconfronteerd met het werk van Ben dat zich niet beperkte tot de zakelijke werkzaamheden. 'Had ik een uurtje vrij, dan pakte ik de camera, deed die in het tasje dat vastzat aan het fietszadel en ging op pad. Met foto's van mensen, vogels en de natuur heb ik heel wat prijsjes

gewonnen. Tegenwoordig komen de prijswinnaars met fraaie beelden uit Kenia of weet ik waar vandaan. Het moet allemaal nog heviger dan heftig zijn. Achteraf zeg ik: het was wat gezapig.'

Tijdens het gesprek bladert Ben Dalsheim in een van zijn vele fotoboeken waarin de fotografische geschiedenis van de familie is opgeslagen. Af en toe laat Ro merken dat ook zij een belangrijke rol in de fotografiegeschiedenis van de Dalsheims heeft gespeeld. Ben schrikt dan even op. 'Ik heb haar wel wat tekort gedaan. Ik heb te veel van mijn vrouw gevraagd. Ik zou het nu anders gedaan hebben.' Ro: 'Ik was er niet altijd even blij mee.'

Smalfilmspecialzaak Sanders aan de Stationsweg in Den Haag was na dienstdienst de nieuwe werkgever van Dalsheim. Hier ontmoette hij een vertegenwoordiger die hem wees op een vacature in Drachten. 'Ik kon winkelchef

DIGI-TOTAAL

‘Op fotogebied was het in Leeuwarden in die tijd toch wel een beetje een achtergebleven gebied’

worden bij Jacobi aan de Zuiderbuurt. Ik richtte er fotoclub Noorderlicht op en onderhield een goed contact met schouwburg De Lawei. Directeur Roel Oostra van de Lawei heeft ons aan alle kanten met diverse activiteiten geholpen. Baas Jacobi was nogal druk met zijn werk voor de ondernemersvereniging Handel en Industrie en liet de winkel voor het grootste deel aan zijn chef over. Dat ging zover dat men mij op een gegeven moment meneer Jacobi noemde. Ik dacht: wat ik hier doe, kan ik ook voor mezelf.’ Met geleend geld van vader en moeder investeerden Ben en Ro Dalsheim in 1969 45.000 gulden in een unit van het gloednieuwe winkelcentrum aan de Uiterdijksterweg in Leeuwarden. Op 12 april dat jaar werd de fotozaak geopend.

Dalsheim koos bewust voor een locatie buiten de binnenstad, waar gevestigde namen als Duiker, Bleeker, Plantinga, Jonker, Simon de Vries en Dikken en Hulsinga hun zaken hadden. ‘Het was de tijd dat je je fotomaterialen nog in consignatie kon aanschaffen. Bij verkoop hoefde je je leverancier pas te betalen. De locatie buiten de binnenstad leverde ook allerlei voordelen op: gemakkelijk en gratis parkeerplaatsen waardoor je ruim de tijd had om je klanten te adviseren.’

Aan de Uiterdijksterweg kwamen er uiteindelijk nog zes units bij. Een deel werd ingericht voor occasions, de afdeling van Ro Dalsheim. Ro Dalsheim: ‘Dat vond ik een prachtige handel. Ik was er ook goed in. Ik vond die

handel in gebruikte camera’s leuk om te doen.’ Ben Dalsheim: ‘Een verschil tussen Friesland en de Randstad was de betaling. In Den Haag waren we gewend dat klanten op afbetaling kochten. Een Fries doet dat niet. Die koopt pas een camera wanneer die dat kan betalen. Zo leerde ik het koopmanschap steeds beter. Op fotogebied was het in Leeuwarden in die tijd toch wel een beetje een achtergebleven gebied.’

Aan de klantentrouw uit die tijd denken de Dalsheims met plezier terug. ‘We hadden de grootste winkel met meeste aanbod en dat werd vanuit de hele provincie gezien. We adverteerden in de kranten voor onnoemelijke bedragen. We hadden trouwe klanten op de eilanden die steevast langskwamen als ze op de vaste wal waren. Nobel van Ameland was er een van. Als ze niet kwamen, wist je dat ze ziek waren.’

Het was in fotozaken gewoon om de forrolletjes die ontwikkeld waren per foto met de klant door te nemen. ‘Dan gaf je advies hoe men de foto beter kon nemen.’ Niet in alle gevallen werden de foto’s met de klant doorgenomen. Wanneer er bij het ontwikkelen compromitterende beelden verschenen kwam er een kruis op het fotomapje: niet bespreken! ‘Je hebt er geen idee van wat er allemaal wordt gefotografeerd. Soms waarschuwden we elkaar in het Gronings.’

In de Corellistraat, waar de Dalsheims na hun verhuizing vanuit de Bordineweg gingen wonen, werd na de overdracht van de foto-

zaak aan Fred Dalsheim een heus Leica-winkeltje ingericht. Het fameuze fotomerk Leica verdiende speciale aandacht, vond Ben Dalsheim. ‘In de garage had ik een grote verzameling ingericht met veel onderdelen. Vanuit Duitsland en zelfs Noorwegen wist men de Leicawinkel te vinden. Fred Dalsheim bezocht enkele malen de fabriek in het Duitse Wetslar. ‘Tijdens een van die bezoeken stond Leica-verkoper Hans Jurgen Welker op zo’n toestel te springen om te demonstreren hoe sterk het apparaat was. Een Leica was gemaakt van zeven lagen metaal. Je kon er een auto op zetten.’

Ben Dalsheim fotografeert nog altijd. In 2012 ontving hij zelfs de Haagse fotografieprijs. ‘Het was een foto van de oefening op het Scheveningse strand van de ruiters met hun paarden die betrokken waren bij Prinsjesdag. Eerste prijs, een bedrag van 1000 euro en een certificaat.’ Ro Dalsheim: ‘Ook ik heb veel gefotografeerd met een spiegelreflexcamera. Met de winkel speelden we in op allerlei actuele gebeurtenissen. Soms was dat een fotowedstrijd voor kinderen. Zo’n winkel moet je een beetje in het centrum van de maatschappij plaatsen. Je moet wat organiseren, daar komen mensen op af. Toen Ben hier begon, wilde hij een witte jas aan en handschoentjes. Ik zei: ben je gek geworden?’ Ben Dalsheim: ‘Het was allemaal een beetje slijk in die tijd. Van leveranciers kreeg je rode matjes, daar moest de Leica op staan. Ik wilde in een pak in de zaak staan, maar Ro zei: dit is toch geen kledingzaak!’

Wat is nu het mooie van een Leica-camera?

‘Aan alles is de uiterste zorg besteed en het zijn camera’s voor echte fotografen. Het grootste pluspunt blijft toch de optiek. Mensen vragen wel eens: is Leica écht beter dan Nikon? Ik zeg dan dat Nikon het beste Japanse merk is, maar dat Leica het beste van alles is. Natuurlijk zie je de verschillen vaak niet op een klein afdrukformaat, maar als je mij een aantal 30x40 zwartwitdrukken of dia’s voorlegt, dan denk ik dat ik er in negen van de tien gevallen de Leica-opnamen uitpik. Voor mensen die bij mij komen is de keuze tussen Leica M of Leica R soms een probleem. Een reflex is natuurlijk universeler, je hebt altijd een compleet gevuld zoekerbeeld en je kunt het verloop tussen scherp en onscherp beoordelen. Een meetzoekercamera is op dat punt in het nadeel, maar hij werkt bijzonder stil en je stelt onder alle omstandigheden snel en goed scherp. Een complete set is compact en de camera is door z’n relatief eenvoudige concept extreem betrouwbaar. Daar komt dan nog bij dat de optieken over de gehele linie nog iets beter zijn dan die van de R-serie. De meetzoekercamera is naar mijn idee bedoeld voor de creatieve fotograaf, die de foto in z’n hoofd al heeft gemaakt voordat hij de camera aan z’n oog neemt. Een Leica is dan echt het technische instrument dat hem helpt die foto te verwezenlijken.

(uit Foto Occasionkrant, mei 1994)

DALSHEIM • UITERDIJKSTERWEG 7-13 • LEEUWARDEN • T. 058-2884949

OPENINGSTIJDEN

MAANDAG 13 UUR - 18 UUR • DINSDAG TOT EN MET VRIJDAG 10.00 - 18.00 UUR
ZATERDAG 11.00 - 16.00 UUR

DE WINKEL AAN DE UITERDIJKSTERWEG IS BEHALVE ZONDAG IEDERE DAG GEOPEND
REPARATIE APPLE COMPUTERS (48-UUR SERVICE) EN FOTOAPPARATUUR

LET OP! VERKOOP VAN OVERTOLLIGE VOORRADEN UIT VROEGERE TIJDEN: OUDE CAMERA’S EN VERZAMELAARSOBJECTEN. BOVENDIEN: VERKOOP VAN FOTO’S OP GROOT FORMAAT EN BEKROONDE FOTO’S
VERKOOP: VRIJDAG 12 APRIL.

Gaat u scheiden?

Vraag ons GRATIS scheidingsboekje aan.

Wij bieden u alle hulp op juridisch, financieel en fiscaal gebied. Mèt oog voor uw emoties.
Meer weten? Vraag op onze website ons gratis scheidingsboekje aan. Of bel 058-2664085 voor een vrijblijvend kennismakingsgesprek

Kantoor Friesland/Fryslân
T 058-2664085
Tsjerkepaed 3A 9081 AT Lekkum
friesland@scheidingsplanner.nl
www.scheidingsplanner.nl

de Scheidingsplanner®
Plan je nieuwe toekomst!

HEROPVOERING NIEUWESTAD

De tijd staat niet stil en wat geweest is komt nooit meer terug. Het kan gewoon niet, dat is bekend, maar soms zou je best eens willen ingrijpen. Niet een beetje, maar tot in detail. Met heel veel geld en energie zou het moeten kunnen om de Nieuwestad en de belangrijke winkelstraten daaromheen helemaal terug te bouwen naar het beeld van de late jaren vijftig, vroege jaren zestig. Dat zal nog niet meevallen. Zo heb je de Achmeatoren en het nieuwe Provinsjehûs, die overal bovenuit steken, maar daar gooien we dan wel een doek overheen. De rest moet te doen zijn.

Via crowdfunding, we leven nu immers wel in de eenen- twintigste eeuw, gaan we de benodigde miljoenen binnenslepen, want subsidie zullen we er wel niet voor krijgen. En dan kan het beginnen, het zoeken van de architecten, de bouwvakkers en de acteurs, want alles moet kloppen. In Ivoorkust hebben ze het Vaticaan nagebouwd, in Japan stukken van Amsterdam, dus geen gemor dat dit onmogelijk is. En daarna gaan we met elkaar lekker jaren zestigje spelen.

Door André Keikes • Foto's: Historisch Centrum Leeuwarden

Zo’n fijne plek van

Wonderlijke specialismen had je, van zakenmensen die wel heel goed in hun vak moeten zijn geweest, want hoe houd je anders je hoofd boven water met het verkopen van uitsluitend rotan meubels en manden, zoals bij De Rieten Wereld? Het bedrijf was sinds 1940 gevestigd op de Nieuwestad 53, niet ver van het toenmalige hoofdpolitiebureau en de brandweerkazerne, waar nu al vele jaren de terrasstoelen buiten staan. Dat riet en rotan in de jaren tot 1949, toen ‘We’ ‘ons Indië’ nog hadden, erg in trek waren is bekend, de vlechtindustrie in Noordwolde produceerde zelfs voor nationale en internationale klanten, maar daarnaast was er nog ruimte voor kleinere spelers.

De Rieten Wereld presenteerde zichzelf ook als ‘rotan meubelen en manden fabriek’, zoals andere winkeliers soms ook ei-

gen ‘fabriekjes’ hadden voor kleinere producten. Strandkorven en manden stonden, mede om ruimte in de winkel te besparen, maar natuurlijk ook als ‘trekker’

op de kade bij het water. Binnen hing de speciale lucht van de materialen, die verwerkt werden tot onder meer rotan stoeltjes en bankjes of van die charmante tafeltjes met een halfdoorzichtige glasplaat bovenin. Stoffig was het ook wel een beetje, maar juist zulke winkels maakten ‘naar de stad’ gaan zo boeiend.

IJzerwazaak Postma op de Voorstreek, Auke Rauwerda (tot voor kort op de Westerplantage), Reitsma’s beddenspecialzaak op de Berlikumermarkt of Bob van Daalen, waar je hout kunt halen, op het Vliet hebben dat nu nog.

Leeuwarden

Ter overname aangeboden: Vittorio, de bekendste croissanterie van Leeuwarden. Dit bedrijf heeft zijn bestaansrecht zeker bewezen. Prachtig gelegen aan de stadsgracht in het centrum. Het bedrijf is zeer kort gelegen vernieuwd.

Witmarsum

Aangepaste overname condities - Een bijzonder café. Het onroerend goed bestaat uit het café met ruime bovenwoning. Caféruimte met keuken, diverse opslagmogelijkheden, uitgifte buffet/bar, toilettruimten, terrasmogelijkheid zonzijde. Een zeer compleet bedrijf, uitstekend geschikt voor ondernemers die bij een gedegen en creatief beleid zeker tot nog betere resultaten kunnen komen.

Leeuwarden

Aangepaste overname condities - Restaurant Amfora in centrum Leeuwarden. Op loopafstand van parkeergarage van het provinciehuis (beschikbaar voor publiek in het weekend). Het bedrijf is smaakvol ingericht en is zeer compleet.

U kunt in het restaurant een 60/70 gasten ontvangen. Het terras in de winkelstraat biedt nog eens plaats aan een 20tal gasten. Het onderhoud en de bedrijfsinrichting zijn uitstekend. Het onroerend is te koop of te huur.

Edens Makelaars
makelaars in horeca

Edens Makelaars Wiardaplantage 2 8939 AA Leeuwarden
Tel. 058-2162423 - www.edensmakelaars.nl

ZACHTBEHAARRRRDE

Katten zijn vrije geesten. Ze nemen hun eigen beslissingen en gaan hun eigen gang. Heel anders dan honden, die aangelijnd worden uitgelaten en waarvoor je belasting moet betalen. Hoeveel honden er zijn, is dus vastgelegd in officiële registers. Maar hoe veel katten er in Leeuwarden leven? Niemand die het weet.

Door André Keikes

De gemeente heeft geen idee, de Stichting Nederlandse Databank Gezelschapsdieren, waar de gegevens van gechipte katten opgeslagen staan, evenmin. Zelfs het Centraal Bureau voor de Statistiek weet het niet. Tja. Terwijl van mensen zo langzamerhand meer bekend is dan ons lief is, lopen katten glimlachend rond.

Natuurlijk zijn er wel schattingen. Van tijd tot tijd houden twee brancheverenigingen in de gezelschapsdierensector een representatieve peiling onder 7500 Nederlandse huishoudens. De meest recente komt uit op zo’n 2,6 miljoen katten. Maar er zijn ook nog talloze verwilderde familieleden. Onderzoekers van de Universiteit Wageningen doen geregeld pogingen om daarover

tot een verantwoord cijfer te komen, maar deze schattingen lopen zeer ver uiteen. Van zo’n 135.000 tot wel 1,2 miljoen. De (wilde) kat laat zich niet gemakkelijk vastpinnen. Vandaar die fijne glimlach natuurlijk.

Om bij benadering iets te weten te komen over het aantal katten in Leeuwarden, de verwilderde eerst even buiten beschouwing gelaten, moet je meer over de landelijke cijfers weten. Bijvoorbeeld dat het hoogste percentage huishoudens met een kat in de drie noordelijke provincies voorkomt: maar liefst 34 procent. Het landelijke aantal katten snel

WILT U DIT JOURNALISTIEKE INITIATIEF STEUNEN? BEZOEK DAN ONZE WEBSITE WWW.LIWWADDERS.NL EN BEKIJK DE MOGELIJKHEDEN ONDER DE KNOP DOE MEE, DONEER!

ANDRÉ KEIKES (1957)

is journalist, illustrator en beeldend kunstenaar. Hij bracht zijn vroege jeugd door aan de Nieuwestad in Leeuwarden, met opgang aan de Oude Lombardsteeg, boven de vroegere schoenwinkel van Hoogenbosch (later Dolcis en nu een deel van Van Haren). Hij werkte 35 jaar als redacteur van de Leeuwarder Courant. André's vader, H(enny) W. Keikes (1926-1985) werkte veertig jaar voor de Leeuwarder Courant, waarvan lange tijd als chef van de stadsredactie. In André's beleving als kind kende zijn vader vrijwel iedereen in Leeuwarden, getuige de talloze mensen die hij groette op straat. Hij schreef vanaf 1960 tot

medio 1972 onder de rubriekstitel 'Och heden ja!' wekelijks zijn destijds zeer geliefde krantenartikelen over oud-Leeuwarden, die later ook succesvol waren in boekvorm. Hij publiceerde verder boeken over de jeugd van Margaretha Geertruida Zelle (Mata Hari), de geschiedenis van De Harmonie en het Diaconessenhuis. Deze verhalen schreef André onder meer op basis van zijn eigen herinneringen aan die tijd, met 'Och Heden Ja' in het achterhoofd. Het manuscript lag geruime tijd in een la, nadat André's tweelingbroer Saco, met wie hij samen opgroeide in de beschreven periode, in 2011 plotseling overleed.

geuren en kleuren

Ze bieden tot vandaag de dag een waar winkelavontuur, mag je gerust zeggen, waar je geen reclamejongens voor nodig hebt. Bij zulke winkels tref je dan ook geen lawaaiige apparaten op de stoep aan, die lappen bont textiel omhoog blazen.

De hengelsportzaak van Sipke Jansma in de Oude Oosterstraat op de hoek met de Ossekop, was ook zo'n fijne plek van geuren en kleuren en vooral heel veel wonderlijke spullen. Je had er natuurlijk hengels, netten, aan alle kanten van de zaak aan de gevel opgehangen,

zoals dat nu gebeurt met reclamevlaggen, maar ook aas, dobbers, haakjes, voor de leek onverklaarbare draden en stokken, kleding voor de sportvisser, laarzen, rietmatten en de complete inrichting voor aquaria.

Best veel in een relatief kleine winkel, zodat je gemakkelijk hetzelfde kruipt door sluip door-gevoegen beleefde, als vele jaren later nog bij Auke Rauwerda. Iets meer richting Tweebaksmarkt had Jan van der Baan een zaak in vergelijkbare producten. En in de Peperstraat, dus ook dichtbij, zat er nog een: Riedhorst, die

overigens ook manden maakte. Kon allemaal. Vraag genoeg.

Tegenwoordig is alles efficiënt, je krijgt wat je zoekt voor een lage prijs en als winkelavontuur gewenst is, wordt dat uitbesteed aan onderneminkjes die altijd en overal springkussens neerzetten en je kinderen beschilderen. Bij gebrek aan echte ideeën of belevenissen moeten we het daar mee

doen. Misschien moet het snoepje of het plakje worst voor de kinderen maar weer terugkeren, al was het destijds wel slikken als je een nergens aangegeven leeftijd had overschreden en dan opeens niet meer in beeld kwam voor zulke dingen.

Ja, een broodje bij de bakker kon er nog wel eens af. Zoals bij het ventje dat uit verveling met

zijn mouwen aan het spelen was en daardoor de indruk wekte misvormde armpjes te hebben, want zijn handen staken inderdaad op de vreemdste plaatsen door de gaten van zijn trui. De bakkerij-juffrouw stopte hem liefdevol en ook wel een beetje bezorgd twee krentenbollen toe, die hij met zijn gezonde handen, die wondersnel weer op de goede plek zaten, enthousiast aanpakte.

Aas, dobbers, haakjes, voor de leek onverklaarbare draden en stokken, kleding voor de sportvisser, laarzen, rietmatten en de complete inrichting voor aquaria

LEEUEWARDERS ZIJN DE LEUKSTEN

omrekenen op basis van de op dit moment 123.000 inwoners van de gemeente Leeuwarden, levert dus geen eerlijk beeld op.

In verstedelijkte gebieden leven bovendien meer katten dan erbuiten, waar de hond heerst. Gewoon een kwestie van ruimte. En soms lijkt het ook wel of er in oude wijken meer katten rondstappen dan in nieuwbouwwijken. Dat is vermoedelijk een kwestie van bevolkingssamenstelling en daarmee van tijd. Als beide partners een drukke baan hebben, kiezen ze misschien minder snel voor een 'bewerkelijk' huisdier dan iemand die gepensioneerd is. Maar kinderen bevorderen juist weer wel het hebben van een gezelschapsdier. En waar wonen die: niet zelden in een nieuwbouwwijk. Hoe is in onze gemeente, kun je je dan afvragen, de verhouding tussen oude en nieuwe wijken? Allemaal factoren die een rol (kunnen) spelen.

Dat het hoogste percentage huishoudens met een kat in de noordelijke provincies voorkomt, kunnen we meewegen voor Leeu-

warden, dat er in stedelijke gebieden meer katten voorkomen dan erbuiten ook. En dan heb je nog het gegeven dat veel mensen meer dan één kat hebben. Twee, soms drie, een enkeling zelfs nog meer. Volgens de onderzoekers van de brancheorganisaties gaat het zelfs om 43 procent van alle huishoudens met katten.

Toegegeven: het is allerm minst wetenschappelijk, maar misschien staat er in Leeuwarden tegenover elke twee of drie mensen wel een kat. Dat is vast het geval als we de wilde broeders en zusters meetellen. Maar is dat erg? Niet als je van katten houdt. En veel mensen zijn nu eenmaal gecharmeerd van deze zachtbehaarde Leeuwarders.

We staan hier zeker niet alleen in onze kattenliefde. In de Turkse stad Istanboel bijvoorbeeld leven honderdduizenden katten vrij en onafhankelijk tussen de mensen, dus niet wild, maar ook niet gedomesticeerd. De in 2016 uitgekomen documentaire film 'Kedi' van regisseur Ceyda Torun geeft er een fascinerend beeld van. Ook Japanners zijn dol op katten. Het zuid-Japanse eiland Aoshima telt zelfs zes katten op elke menselijke inwoner, het is bovendien het land waar het kattencafé werd uitgevonden.

Japanners wonen zo klein, dat een kat er vaak niet meer bij past, vandaar. Hier is een kattencafé vooral een leuke ontmoetings-

plek. Op het Noordvliet 11 heeft Leeuwarden sinds enkele jaren zijn eigen Europese variant: Poespas, waar op dit moment Boefje, Lilly, Tommy, Yara, Saartje, Harley en kleine Boris de bezoekers vermaken. Je hangt er je jas in de garderobe, passeert snel en oplettend de ingang van de caféruimte en gaat aan een tafeltje zitten. Daarna nemen de katten het initiatief over. Ze gaan tegenover je zitten of op je tafel en kijken je aan: Hé, juh, ken ik dy oek ergens fan?

Katten in horecagelegenheden zijn overigens niet meer zo talrijk als vroeger, toen elke kroeg er wel een had. Effectief tegen de muizen en voor de gezelligheid, maar de steeds strengere Warenwet verbiedt tegenwoordig de aanwezigheid van dieren op plekken waar eten wordt bewaard of bereid. Als een horecakeuken afgesloten is van de plek waar je de koffie drinkt en het gebak eet, is er niets aan de hand, maar dat is lang niet altijd het geval. Toch kun je je afvragen of het verbieden van katten in café's niet contraproductief is. Dan krijgen immers de muizen, of nog erger de ratten, weer vrij spel.

In enkele boekjes voor kattenliefhebbers portretteerden Robert van Willigenburg en Maartje Kouwen een paar jaar geleden de beroemdste binnenstadskatten van Amsterdam, Den Haag en Utrecht. Omdat een kattenleven maar kort duurt, zullen veel van die beroemdheden inmiddels

zijn overleden, maar het is toch mooi dat zulke bevlogen medewerkers van winkels, kleine bioscopen en kroegen op deze manier voortleven. Denk aan de altijd toegewijde, grotendeels witte kater Antonio van het voormalige journalistencafé Scheltema op de Nieuwezijds Voorburgwal, met zijn vaste slaapplek op de altijd warme appeltaartmachine. Een biotoop waar de controleurs van de Voedsel- en Waren Autoriteit vermoedelijk op zouden aanslaan.

Lopend door Leeuwarden, kun je bepaalde sociale katten steeds op dezelfde plekken aantreffen. Aan de noordzijde van de Groningerstraatweg wandelt er vaak een met je mee, in de Oranjewijk en de Transvaalwijk, maar ook in Huizum wonen er vele. En in de Elizabethstraat en de Bildtsestraat kunnen eveneens zo maar mooie vriendschappen ontstaan. Ze beginnen je snel te herkennen als je geregeld langskomt. In het centrum heb je de ware binnenstadskatten, die sterk lijken op de binnenstadsmens: down to earth, onverstoorbaar, maar ook sociaal en altijd in voor een goede grap.

In de omgeving van de St. Jacobsstraat en het Naauw stapt er zo een rond: een zelfbewuste cyper met witte bef. Als je bij brasserie Spiegelaar op het terras gaat zitten, komt-ie soms even buurten. Aaien mag, maar geen

gedoe met optillen of zo. Onafhankelijkheid voor alles.

Dat geldt eveneens voor een andere buurtbewoner daar: een zwarte met witte pootjes. En voor een harige bewoner van vermoedelijk de Kruisstraat, want die loopt daar altijd rond, zo om de hoek bij de Nieuwe Oosterstraat. In die omgeving is immers altijd wat te doen. En wie weet of er nog wat overschiet bij de twee pizzeria's.

Toch zijn dit geen wilde katten. Die moeten er ook wel zijn in de gemeente, zeker sinds die kort geleden is uitgebreid met een aantal omliggende dorpen. Ze zijn redelijk veilig, omdat hier geen katten worden afgeschoten zonder speciale aanleiding, zo heeft het gemeentebestuur eind vorig jaar met de wilbbeheerheden afgesproken. De Partij voor de Dieren had gevraagd om een absoluut verbod, omdat er immers minder gruwelijke methoden denkbaar zijn om het aantal wilde katten in de hand te houden.

Alles overziend is Leeuwarden best een katvriendelijke gemeente. In Jirnsum staat zelfs een beeldje van een kat (van Aagje Pool), verwijzend naar de bijnaam voor de dorpsbewoners: Jirnsu-mer katten. En in de binnenstad, op Groentemarkt 1, dus boven Broodje Bewust, zit een levensgrote gouden kat op een hoge plek aan de gevel...

Onverstoorbaar en vermoedelijk glimlachend

Sociaal domein

Door Dieuwke Kroese • Foto Simon van der Woude

GAAT LEEUWARDEN TEN ONDER DOOR HET SOCIAAL DOMEIN?

Regelmatig verschijnen er alarmerende verhalen in de pers over de tekorten van de gemeente Leeuwarden en de teruglopende reserves van de afgelopen tien jaren. Om een beeld te krijgen van wat er met geld gedaan wordt hebben we gekeken naar de uitgaven in het sociaal domein, dat is al het geld van de gemeente voor (jeugd) zorg en werk en inkomen. Een groot gedeelte van de gemeentelijke begroting gaat hier namelijk naartoe: ruim €300 miljoen euro in 2017. De gemeente gaf in dat jaar in totaal €566 miljoen uit.

TEKORTEN DOOR EXTRA TAKEN GEMEENTE

Zeker sinds 2015 hebben de gemeenten in het algemeen, en de gemeente Leeuwarden in het bijzonder, moeite om het hoofd boven water te houden. In dat jaar kregen alle gemeenten er veel taken bij. De jeugdzorg, Werk en Inkomen en de zorg voor langdurig zieken en ouderen kwamen op het bordje van de gemeentes te liggen. Omdat iedereen ervan uitging dat het organiseren van deze zaken nu veel goedkoper zou worden, haalde het rijk meteen vijftien procent van het budget af. De gemeenten moesten het dus met veel minder geld doen dan in het verleden toen deze taken nog onder de landelijke overheid vielen.

Nu, een paar jaar later, blijkt dat het de gemeente niet lukt om al die taken van het sociaal domein binnen het budget te houden. Op de zorgtaken was het tekort in 2017 €3,7 miljoen op de jeugdzorg en er werd €1,9 miljoen euro meer uitgegeven aan ouderen- en gehandicaptenzorg. Er was wel een reservepot gemaakt voor het sociaal domein maar dit potje is inmiddels tot op de bodem leeg. Het rijk sprong in 2018 nog een keer bij met een eenmalige bijdrage van €20 miljoen, maar in de toekomst moet de gemeente de tekorten zelf oplossen. In totaal gaf de gemeente Leeuwarden €30 miljoen euro extra uit aan de zorg. Dit gaat dan natuurlijk ten koste van de reserves van de gemeente.

FAILLIET GEMEENTE DREIGT

Na heel veel politieke commotie in Leeuwarden in 2018 zijn de instellingen die de zorg daadwerkelijk leveren nu met de gemeente aan het bekijken hoe zij binnen het budget kunnen blijven. Dat is noodzakelijk, want in het verslag van de werkgroep belanghebbenden Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) van 15 februari staat het klip en klaar: financieel gezien staat de

Daniel Giltay Veth

'ALS JE TEAMS DE WIJK INSTUURT, ZIJN DAAR NATUURLIJK OOK KOSTEN AAN VERBONDEN; ER WORDEN MEER PROBLEMEN ONTDEKT'

gemeente Leeuwarden er slecht voor; als de financiële taakstelling onvoldoende wordt behaald, dreigt een artikel 12-status.

En dat is een situatie waar een gemeente liever niet aan wil denken, want dan kijkt het rijk streng mee naar wat een gemeente doet en waar het geld naartoe gaat. In feite is de gemeente is dan failliet. Er hangt dus heel veel af van de inspanningen om minder geld uit te geven aan de WMO, jeugdhulp en de bijstand. Hoe kan het dat dit maar niet lukt?

TERUG IN DE TIJD

Leeuwarden kreeg in 2007 extra geld van het rijk voor de aanpak van sociale problemen in de wijk Heechterp-Schieringen. Deze Leeuwarder wijk was één van de 40 Vogelaarwijken in het land, genoemd naar minister Ella Vogelaar, die wat wilde doen aan de wijken die er het slechtst voor stonden. Hier werden frontlijn-teams ingezet. Sociale werkers trokken de wijk in en vroegen bewoners waar ze behoefte aan hadden. Leeuwarden had een primeur met het eerste sociale wijkteam van Nederland. Deze aanpak werkte goed; vanuit het hele land kwamen busladingen vol bezoekers om te kijken naar de nieuwe manier van werken. Na een aantal jaren stopte de geldstroom voor het project van de Vogelaarwijken. Vanuit de gemeente werd er nagedacht over een vervolg.

Dit het eerste onderzoeksdocument over het sociaal domein in Leeuwarden. In dit document is vooral aandacht gegeven aan enkele 'grondleggers' van Amaryllis. In de vervolg stukken gaan we dieper in op de vragen die nog onbeantwoord zijn. Over de bestuurlijke verantwoordelijkheid, de keuzes die gemaakt zijn en de financiële verantwoording zijn nog vele vragen te stellen. In de komende stukken hopen we die te kunnen beantwoorden.

Intussen bereidde Leeuwarden zich voor op de overgang van de zorgtaken van het rijk naar de gemeente. Zo ontstond Amaryllis, een instelling die hulp moest verlenen met minder bureaucratie en minder administratie, en juist in de wijken de problemen rechtstreeks moest aanpakken. Daniel Giltay Veth was in de periode van 2013 tot 2015 als zelfstandig adviseur betrokken bij deze operatie. Er was al veel ervaring opgedaan en de gemeente moest klaar zijn voor de transitie van het sociaal domein van rijksoverheid naar gemeente. De bedoeling was om het model van Amaryllis verder te ontwikkelen. Giltay Veth is nu van mening dat de gemeente Leeuwarden gefaald heeft in de doorontwikkeling van de sociale wijkteams.

AMARYLLIS VAN BEWEGING NAAR ORGANISATIE

In de visie van Daniel Giltay Veth had de organisatie Amaryllis wel even de tijd nodig om goed te kunnen functioneren. Het was volgens hem ook duidelijk dat er een tekort zou ontstaan. 'Als je teams de wijk in stuurt, zijn daar natuurlijk ook kosten aan verbonden, er worden meer problemen ontdekt', aldus Giltay Veth.

Vanuit de instellingen (jeugdzorg, maatschappelijk werk en gehandicaptenzorg) werden medewerkers gedetacheerd. Dit werd in de loop van 2015

geformaliseerd. Deze medewerkers werden toegevoegd aan de wijkteams en kwamen in dienst van Amaryllis. Het bleek ook met de nieuwe aanpak niet gemakkelijk om binnen de budgetten te blijven. Volgens Giltay Veth ontstond er binnen de gemeente (ambtenaren en politiek) een anti-Amaryllis stemming. Alle overschrijdingen werden deze organisatie onterecht verweten. Hij noemt het falende politiek en ook falen van het ambtelijk apparaat. De kosten gingen namelijk vooral zitten in de duurdere specialistische zorg, de zogenaamde geïndiceerde zorg. Het gaat dan om individuele begeleiding en dagbesteding. Dit blijkt overigens ook uit de cijfers van de gemeente. Uit de gemeentelijke cijfers blijkt dat de opvang voor gehandicapten en ouderen veel meer kostte dan gedacht werd. Er werd €120,8 miljoen begroot, terwijl €124 miljoen werd uitgegeven.

Jaap Ikink is docent/onderzoeker sociale opleidingen van NHLStenden, ook is hij betrokken bij verschillende gemeenten wat betreft de invoering welzijn nieuwe stijl. Hij beaamt dat het inrichten van de nieuwe manier van werken geld kost. De kosten gaan volgens hem voor de baat uit. De tekorten in de afgelopen periode noemt hij logisch maar constateert dat het proces geen tijd wordt gegund. Iedereen (gemeente, college, politiek) raakt

in de stress en vervalt weer terug in oude gewoontes. Dat er zoveel geld 'Weglekt' komt volgens Ikink niet door de kosten die door Amaryllis, maakt maar juist door de duurdere doorverwijzingen.

Begin 2018 komt het hoge woord eruit: de gemeente wil fors snijden in de organisatie van Amaryllis. Het budget van de organisatie moet gehalveerd worden, van tien naar vijf miljoen euro. Henry de Boer, oud-directeur van Amaryllis, weet de datum nog precies. Op 9 januari 2018 krijgt hij bericht dat het budget van Amaryllis drastisch gekort gaat worden. Dit slaat volgens hem het fundament onder de hele organisatie vandaan.

TE VEEL AANBIEDERS

De Boer is nog steeds trots op wat Amaryllis bereikt heeft en noemt het niet redelijk dat de politiek al na drie jaar rigoureuze maatregelen neemt. Er werd door de hulpverleners met name gekeken naar wat een gezin nodig had om er weer bovenop te komen. Het primaire doel was het verbeteren van deze situatie. Wat niet goed ging en gaat, volgens De Boer, is dat er in de zogenaamde tweede lijn te veel aanbieders zijn. Dit zijn grote en kleine bureaus die de zorg verlenen aan mensen die dat nodig hebben. Het gaat dan mede om dagbesteding en begeleiding. Volgens De Boer zijn er veel te veel bureaus. Cliënten

in 058

hebben daar volgens hem geen baat bij een keuze, zij moeten gewoon geholpen worden.

Uit de cijfers blijkt dat er juist in die tweede lijn (dat zijn dus de zorgaanbieders) te veel geld wordt uitgegeven. Van de persafdeling krijgen we wel een lijst van de aanbieders (72 in totaal voor de WMO) maar we krijgen geen inzicht in die cijfers. Die zijn volgens de gemeente geheim. Ook raadsleden weten niet hoeveel geld een instelling krijgt voor de verleende zorg. Het systeem is nu zo dat een instelling voor ieder uur dat er gewerkt wordt geld ontvangt. Hoe meer uren, des te meer omzet er gemaakt wordt door de instelling. Veel deskundigen vinden dit geen goede manier van financieren. Zo stimuleer je instellingen juist meer uren te maken en het is moeilijk te controleren of die uren effectief zijn. In de politiek is deze manier van financieren dan ook een groot punt van discussie.

Eind 2017 zijn er in Leeuwarden gemeenteraadsverkiezingen. Het hoofdpijndossier van de tekorten op het sociaal domein wordt neergelegd bij het nieuwe college. Er moet nagedacht worden over maatregelen, anders lopen de tekorten nog verder op. Daniel Giltay Veth wordt door de nieuwe wethouder Herwil van Gelder

(PAL/GroenLinks) ingevlogen om een plan te maken voor de doorstart van Amaryllis en de aanpak op de lange termijn. Er wordt een begin gemaakt met het veel besproken Koersdocument, het nieuwe plan waarmee het gehele sociale domein in Leeuwarden opnieuw op de schop gaat.

COLLEGE VERDEELD
Het college is uitermate verdeeld over het onderwerp sociaal domein. In de vergaderingen waar Daniel Giltay Veth een paar keer als adviseur aanwezig was, is de spanning voelbaar. Er is absoluut geen sprake van collegiaal bestuur maar eerder van een vechtcollege. Bovendien is wethouder Van Gelder volgens Giltay Veth niet heel handig in het politieke spel.

In het Koersdocument wordt veel verwezen naar de sociale basis. Daarmee worden de vrijwilligersorganisaties bedoeld, zoals Humanitas en Aanzet. Deze organisaties hebben aangeboden om gezamenlijk een aandeel in de zorg op zich te nemen. Voor een belangrijk deel doen zij dit al. Samen vormen ze de VOL (Vrijwilligersorganisatie Leeuwarden). Momenteel zijn er al 60 organisaties bij aangesloten. Dit is volgens Giltay Veth zeer bijzonder. Desondanks heeft de gemeente het VOL tot eind 2018 niet als serieuze partner betrokken bij de

WIE IS WIE?

DANIEL GILTAY VETH is zelfstandig adviseur. Giltay Veth was betrokken bij de start van de omvorming van het Leeuwarder welzijnswerk. Hij zegt nu dat de gemeente Leeuwarden heeft gefaald bij het doorontwikkelen van de sociale wijkteams.

HENRI DE BOER was directeur van Amaryllis. De Boer werd in januari 2018 geconfronteerd met een halvering van het budget van zijn instelling. De Boer is afkomstig uit de bankwereld. Eerder was hij betrokken bij de opzet van de culturele infrastructuur Kunstkade en Uitkade. Deze infrastructuur kwam in de plaats van het kunstencentrum Parnas.

JAAP IKINK is docent en onderzoeker bij de sociale opleidingen van NHL Stenden. Ook is hij betrokken bij de invoering van welzijn nieuwe stijl bij verschillende gemeenten.

ELLA VOGELAAR (PvdA) was minister van Wonen, Wijken en Integratie in het kabinet Balkenende IV. Vogelaar financierde de aanpak van veertig achterstandswijken waaronder de Leeuwarder wijk Heechterp Schieringen. In deze wijk werden frontlijn-teams ingezet om de multiproblematiek achter de voordeur te helpen oplossen. De bedoeling was dat de optocht van hulpverleners zou stoppen en dat er één deskundige zou komen per gezin.

HERWIL VAN GELDER (PAL/GroenLinks) is de nieuwe wethouder van welzijn in Leeuwarden. De onbekende Van Gelder verslikte zich eind vorig jaar in het Koersdocument, waarin een aanzet wordt geformuleerd voor het nieuwe welzijnsbeleid in de gemeente Leeuwarden, inclusief een bezuinigingstaakstelling. Van Gelder presenteert in april zijn nieuwe voorstel aan de gemeenteraad.

HANS DEN HARTOG is bestuurder bij Humanitas. Den Hartog wil vrijwilligers inschakelen bij het oplossen van sociale problemen van particulieren. Den Hartog zet zich in voor de (in veel gevallen) al zwaar belaste vrijwilligers.

Jaap Ikink

‘IEDEREEN RAAKT IN DE STRESS EN VERVALT IN OUDE GEWOONTES’

veranderingen in de zorg. Volgens Giltay Veth is gebruik maken van deze organisaties de basis van het beleid, wat ook met name genoemd wordt in het Koersdocument. Hij zegt verder dat de initiatiefnemers in eerste instantie niet serieus genomen zijn door de gemeente. De samenwerken-de vrijwilligersorganisaties zijn inmiddels gesprekspartner in de werkgroep planvorming WMO. Het Koersdocument valt totaal verkeerd bij de instellingen en

bij de meeste Leeuwarder politieke partijen. In 2018 wijst de gemeenteraad het document en daarmee dus ook de plannen af. Instellingen verwijten de gemeente dat er veel te veel van bovenaf gedacht wordt; veranderingen en wijzigingen moeten wel gedragen worden, vinden ze. De bezuiniging van €5 miljoen euro op Amaryllis is volgens een ambtenaar met het opschorten van het Koersdocument voorlopig van de baan.

Wethouder Van Gelder wordt door verschillende politieke partijen gezien als een slechte bestuurder die niet luistert naar de kritiek. Afgesproken wordt dat er een nieuw plan moet komen in samenwerking met de instellingen. Jaap Ikink zegt hierover: ‘Je kunt toch ook niet van instellingen verwachten dat ze meewerken aan welzijn nieuwe stijl als dat ten koste gaat van de eigen werkgelegenheid?’

WACHTEN OP NIEUWE PLANNEN

Dit is nu de stand van zaken: de instellingen zitten aan tafel met de wethouder en ambtenaren. Ze hebben een werkgroep gevormd ‘planvorming WMO’ en moeten in april komen met een voorstel waar ook de politiek mee kan leven. Er zitten naast de ambtenaren belanghebbenden aan tafel om de plannen uit te werken. Er zijn nogal wat aanbieders. 35 wilden graag meepraten, maar er zijn slechts 12 geselecteerd.

Saillant detail is dat Peter de Visser ook aan tafel zit. Peter de Visser is directeur van Inclusio. Deze organisatie komt uit Schiedam en organiseert de zorg in een aantal plaatsen in Nederland, waaronder Utrecht. Inclusio is een dochter van het grote schoonmaak- en beveiligingsbedrijf Facilicom. In de beginfase in 2014 werd er met

Vervolg op pag 16

Hans den Hartog (Humanitas):

Vrijwilligers kunnen de problemen prima oplossen

De gemeente Leeuwarden heeft een groot financieel probleem. Met name de tekorten op het sociaal domein brengen de gemeente aan de rand van een faillissement. Het plan om het anders aan te pakken, het zogenaamde Koersdocument van het college van B en W viel niet goed bij de raad en de zorgorganisaties. De vrijwilligers werden veel in dit plan genoemd, maar werden niet betrokken bij het nieuwe beleid. Een initiatiefgroep is nu bezig om de organisaties bij elkaar te krijgen in Vrijwilligers-Organisaties-Leeuwarden (VOL) en wil een echte bijdrage leveren aan de zorg in de wijken en dorpen.

Hans den Hartog van Humanitas, Titia Huisman van Aanzet en Eric Blank van Support Fryslân hebben de schouders eronder gezet en sinds eind 2017 verenigen zij zo veel mogelijk vrijwilligersorganisaties binnen VOL. Wat willen zij precies? Gaan zij taken overnemen van beroepskrachten?

Hoeveel vrijwilligers er actief zijn, weet Hans den Hertog niet precies, maar het zijn er duizenden. ‘Als VOL zijn we de grootste zorgaanbieder in Leeuwarden’. Wat er allemaal is misgegaan in de afgelopen periode vindt Den Hartog niet zo interessant, het gaat erom dat er nu wat geregeld wordt. Den Hartog vindt het belangrijk dat de organisaties de eigen identiteit behouden en niet onder een ‘koepel’ komen vallen. Wellzo in Leeuwarden laat bijvoorbeeld een beroepskracht de vrijwilligers aansturen en dat wil VOL niet.

Vrijwilligers doen nu al heel veel in de wijken. Ze hebben veel meer tijd voor ‘normaliserende’ gesprekken. Ze hebben aandacht voor de mensen en zijn een aanspreekpunt. Bovendien zijn vrijwilligers heel trouw. Armoede, schulden en laaggeletterdheid noemt Den Hartog als voorbeelden van structurele problemen. Vrijwilligers kunnen dit prima oplossen, volgens Den Hartog. Hij vindt dat daar geen beroepskrachten voor nodig zijn.

Binnen de hulpverlening die aangeboden wordt via de ‘normale’ zorgaanbieders is het een pijnpunt dat problemen in een gezin zich vaak afspelen in vele domeinen tegelijk. Er spelen zaken binnen de WMO, het domein jeugd of binnen het gebied van werk en inkomen, maar meestal gaat het om zaken binnen deze drie sectoren. Het is best lastig om dit dan integraal op te pakken, zo leert de ervaring.

Het beleid was er juist de laatste jaren op gericht om niet allerlei verschillende hulpverleners binnen één gezin te hebben, maar in de praktijk gebeurt dit wel. Iedereen handelt alleen volgens zijn eigen specialisme. En volgens Den Hartog is er veel te weinig tijd, want hulpverleners worden per uur betaald en tijd is geld. Er zal een verschuiving moeten zijn van de tweede lijn (specialistische, dus dure zorg) naar de eerste lijn en van de eerste lijn (maatschappelijk werk, thuisverpleging) naar nulde-lijn. Dat zijn de vrijwilligers. Als dat niet gebeurt, hebben we een Leeuwarden een groot probleem, zegt Den Hartog.

Dat vrijwilligers zich meer gaan manifesteren, een factor waar ook de beroepsorganisatie rekening mee moet houden, is nog wel een ding. De inzet van vrijwilligers roept wat dat betreft ook tegenkrachten op, want het beroepsperspectief van de mensen die in deze sector betaald werk verrichten staat onder druk. Er moet de komende jaren ieder jaar opnieuw bezuinigd worden. Op de WMO gaat het om €3,6 miljoen euro. De vraag die bij Den Hartog opkomt is of de bezuinigingen nu helemaal bij de organisaties

neergelegd worden. Een andere prangende vraag is: wat doet de gemeente zelf? Zo zijn er ook ambtenaren in dienst van de gemeente die betrokken zijn bij de WMO en dat kost ook geld.

Om meer zichtbaar te zijn en beter in contact te komen met de mensen in de buurt moet er volgens de VOL op 70 locaties in de wijken en dorpen een plek komen, een huiskamer, waar mensen terecht kunnen. Dit kan ook in het wijkgebouw zijn. De bedoeling is dat er veel vaker iemand beschikbaar is, ook in de weekenden en ’s avonds. Professionele organisaties kunnen hier niet voor worden ingezet want dat wordt veel te duur. Vanaf 2 april gaat VOL de wijken en dorpen in om verder onderzoek te doen naar de sociale basis in Leeuwarden. Zo moet de vrijwillige inzet in kaart gebracht worden. Vragen die de initiatiefnemers hebben zijn: Welke vrijwillige inzet wordt er al gedaan? Wat wordt gemist? Wat kan beter? Hoe wordt er samengewerkt, onderling en met hulpverleners? Welke ondersteuning is nodig voor de sociale basis? Het rapport dat VOL opstelt dient als aanvulling voor de gemeenteraad in de herijking van het sociaal domein.

Wethouder Hein de Haan MOET NIET PRATEN MAAR BESLUITEN NEMEN

Door Andries Veldman

Wethouder Hein de Haan (PvdA) heeft het besluit over de bouw van het nieuwe buurtschap Unia uitgesteld. De Haan wil nog eens praten met de wijk en met de woonbootbewoners die bezwaar hebben aangetekend. Hun voornaamste bezwaar is dat ze zijn misleid door de gemeente Leeuwarden wanneer de bouwplannen zoals ze nu zijn, doorgaan. Ze vinden dat de gemeente haar beloftes na moet komen.

Wat De Haan beoogt met het praten met de bewoners is niet echt duidelijk. Het lijkt op een soort handreiking maar wel met het einddoel de bouwplannen onverkort door te laten gaan. Want alles is immers al gezegd. Hein de Haan moet niet praten maar besluiten nemen.

De geschiedenis is bekend. Liwwadders schreef hier eerder over. De woonbootbewoners aan de Opfeart trekken aan de bel omdat hen een mooi uitzicht is beloofd.

Om dat uitzicht kochten ze op deze plaats hun boot. Ook de buurt komt in het geweer omdat ook zij de mooie verhalen bij de koop van hun woning voor waar aannamen. De buurtschappen zouden worden omzoomd door een ruime hoeveelheid groen. En woonboten plaats je niet midden in een wijk.

De Haan, nog maar net wethouder, maakte het meteen al bont door een raadsstuk naar de raadsleden te sturen waarin uitgebreid de voordelen werden opgeleefd

van het wonen in het nieuwe buurtschap Unia. Zo krijgt het buurtschap zelfs een autovrij buurtpark dat samen met de bewoners zal worden ingericht. Dat is boffen voor de nieuwe bewoners! Geen woord in het raadsstuk echter over de bezwaren van de omwonenden.

Afgaande op twee artikelen in de Leeuwarder Courant blijkt de halfhartigheid van de nieuwe wethouder. Vandaag zegt hij met de woonbootbewoners en het wijkpanel te willen praten, maar in één adem zegt hij ook dat de makelaars aandringen op de bouw van woningen in dat gebied. De bewoners staan volgens de makelaars te trappelen. Eerder lazen we ook al over eenzelfde soort tweeslachtigheid toen De Haan meldde dat de bouw

van het oostelijk van Unia gelegen gebied ‘een afgesloten route’ is en hier meteen aan toevoegde, ‘ik ga nooit meer zeggen: daar wordt nooit gebouwd.’

De Haan’s raadsstuk en zijn opmerkingen in de Leeuwarder Courant wijzen erop dat praten geen zin meer heeft. Uitstel zal niet leiden tot afstel. De plannen zijn geknipt en genaaid en makelaars, bouwers en projectontwikkelaars zitten aan De Haan’s stuur. Deze partijen zullen De Haan hebben ingefluisterd enig schaamgroen toe te staan.

Zoals gezegd: De Haan moet niet praten, maar een besluit nemen. Een dat recht doet aan de beloftes van de gemeente Leeuwarden aan de woonbootbewoners.

Vervolg van pag 15

scheve ogen gekeken naar deze nieuwkomer. De Visser is nu genomineerd voor de titel zorgmanager van het jaar 2019.

De politiek zit dus intussen in de wacht. Volgens VVD-raadslid Marcel Visser is het afwachten waar de instellingen en de gemeente mee komen. De belangrijkste opdracht die de partijen meegekregen hebben is het beheersen van de kosten. Linksom of rechtsom moet er in 2020 €3,6 miljoen bezuinigd worden. Visser vindt de plannen van wethouder Herwig van Gelder tot nu toe te veel lijken op een koude sanering van geld zonder rekening te houden met de mensen om wie ditt gaat. Ook PvdA-fractievoorzitter Lutz Jacobi zit met spanning te wachten op de uitkomst van de werkgroep. Beide raadsleden zijn niet te spreken over het optreden van wethouder Van Gelder. Politiek gezien moet er een goed plan komen, anders krijgt Van Gelder het heel moeilijk.

AMARYLLIS

Amaryllis is opgezet als centrale instelling die in Leeuwarden voor het sociaal domein op een innoverende manier aan de slag zou gaan. In het belang van de cliënten, maar ook in het belang van een beheersing van de kosten binnen het sociaal domein. De gemeenten tekenden voor de aankondigde bezuinigingen. Amaryllis wist wat er aan de hand was. Nu moet geconstateerd worden dat Amaryllis in deze taakstelling tekort lijkt geschoten. Hoe verwijtbaar dat is, is een andere kwestie. Een belangwekkende vraag in dit verband is ook of en hoe de aansturing van gemeentewege in de richting van Amaryllis is verlopen. Amaryllis had de afgelopen jaren per jaar

€10 miljoen ter beschikking. Dat is een heel bedrag. Van een dergelijke instelling mag je dan ook wel wat verwachten. Ook als er een bijdrage aan noodzakelijke bezuinigingen op de agenda staat.

COÖPERATIE

Van begin af aan – Giltay Veth stond aan de wieg – is er aangekoerst op een nieuwe organisatie: een coöperatie. Dat heeft niet zo lang geduurd. Al na zo’n twee jaar bleek dat er geen instellingen waren die zich aandienden als lid. Integendeel, de twee mede-oprichters – ZIENN en WELLZO – haakten af. De vraag hoe zoiets in zo’n snelle tijd kan veranderen is nog altijd niet beantwoord. Betrokkenen hebben daar tot nu toe nauwelijks openheid van zaken over gegeven. De verbazing stijgt nog meer nu men ineens tot de conclusie is gekomen dat – wat eerst op advies van Giltay Veth c.s. moest worden opgesplitst (Welzijn Centraal ging naar Amaryllis en WELLZO) nu weer moet worden samengevoegd.

FINANCIËLE NOOD

Een ander punt is dat – nu de financiële nood zo hoog gestegen is – de gemeente ineens in staat is om te besluiten dat Amaryllis wel met de helft van het budget toe kan. Waar dat op gebaseerd is, weten we niet. Licht hier een evaluatie aan ten grondslag? Besluiten als deze horen toch te worden onderbouwd? In het nieuwe Koersdocument Sociaal Domein (juni 2018) had hier een verantwoording voor moeten worden gegeven. Het is niet gebeurd. Slechts terloops wordt Amaryllis hier en daar eventjes genoemd. En terloops horen we ook dat de gemeente bepaalde taken die bij Amaryllis waren ondergebracht nu weer zelf gaat verzorgen.

Incluzio is op dit moment niet actief in Leeuwarden, dat maakt dat dit bedrijf een concurrent is van de andere zorgaanbieders die nu al in de hoofdstad werken. Peter de Visser is begonnen in Utrecht en is ook actief in de gemeenten Hollands Kroon in Noord Holland. Het bedrijf heeft commerciële wortels in de schoonmaakbranche. Hij is een voorstander van aanbesteding en werkt zonder urenregistraties en indicaties. Dat hij dit jaar genomineerd is voor de prijs als manager van het jaar in de gezondheidszorg wil zeggen dat de aanpak van Incluzio ook opvalt in de wereld van de zorg.

Harrie Muis

De van oudsher meest centrale Leeuwarder fontein, de Mercurius fontein, werpt in het vroege voorjaar nog lange schaduwen. In het afgelopen jaar was de kracht van zijn waterstraal in overeenstemming met zijn leeftijd maar we mogen hopen dat de monumenttechnici van Leeuwarden Waterstad in het vervolgjubeljaar toch wel eens een oplossing weten te bedenken zodat Mercurius weer krachtig klatert en spettert zoals een volwassen fontein betaamt.

Foto Harrie Muis

CO-ouderschap na de scheiding

Na de scheiding heeft u als ouder allebei recht op omgang met uw kinderen. U blijft ook samen verantwoordelijk voor de zorg- en opvoedingstaken en de kosten van uw kinderen. U bepaalt met elkaar hoe deze zorg- en omgangsregeling eruit komt te zien. Steeds meer scheidende ouders kiezen hierbij voor co-ouderschap.

Wat is co-ouderschap?

Bij deze omgangsregeling deelt u als gescheiden ouders samen de zorg- en opvoedingstaken. Hierbij gaat het meestal om een bijna gelijke verdeling van de zorg. Uw kinderen zijn bijna even vaak bij hun moeder als bij hun vader. Dat kan bijvoorbeeld drie dagen bij de ene ouder en vier dagen bij de andere ouder zijn. Of uw kinderen wisselen per week.

Wanneer co-ouderschap?

Co-ouderschap is niet voor iedereen weggelegd. U moet er van tevoren goed over nadenken of deze vorm bij uw situatie en bij uw kinderen past. Als het mislukt, ligt dit vaak aan conflicten tussen de ouders. Om succesvol te zijn moet u minimaal:

- Bereid zijn er het beste van te maken
- Flexibel zijn in de opvang van uw kinderen
- Ten minste zakelijk met elkaar kunnen overleggen over de kinderen
- Bij elkaar in de buurt wonen
- Het in grote lijnen met elkaar eens zijn over de opvoeding

Vooraf het bij elkaar in de buurt wonen is een belangrijke vereiste. Uw kinderen kunnen dan vanuit beide adressen naar school. Ook kan hun leven met vriendjes en clubs gewoon blijven doorgaan.

Voordelen

Er zijn zeker voordelen ten opzichte van andere regelingen. Uit onderzoek blijkt dat kinderen het niet slechter doen dan kinderen die vooral bij één ouder wonen na de scheiding. Een belangrijk voordeel is dat kinderen over het algemeen met beide ouders een goede band kunnen opbouwen. Andere voordelen zijn onder meer:

- Kinderen hebben minder kans op een loyaliteitsconflict
- Kinderen ervaren minder stress
- Kinderen ervaren het als eerlijk als ze evenveel tijd doorbrengen met beide ouders
- Beide ouders kunnen kwalitatieve tijd doorbrengen met hun kinderen
- U bent allebei betrokken bij de activiteiten zoals school, sporten, vriendjes etc.

Dat kinderen minder stress ervaren komt mede doordat zij zich minder zorgen maken over de ouder waar ze anders minder contact mee hebben.

Nadelen

De nadelen van co-ouderschap komen vaak uit de kinderen voort. Kinderen kunnen het zwaar vinden om steeds tussendoor te moeten 'verhuizen'. Daarnaast kunnen kinderen het gevoel krijgen dat ze nergens echt 'thuis' zijn. Andere nadelen zijn bijvoorbeeld:

- Moeilijk te combineren met werktijden
- De kosten kunnen hoger uitvallen, omdat zaken dubbel aangeschaft moeten worden.
- Steeds weer afscheid nemen, heimwee naar de andere ouder en te weinig continuïteit kan negatieve gevolgen hebben voor het kind

Test co-ouderschap

Bent u benieuwd of co-ouderschap bij uw situatie past? Doe de test en ontdek of u voldoet aan de basisvoorwaarden. <https://www.scheidingsplanner.nl/co-ouderschap/co-ouderschap-test/>

Galerie De Roos van Tudor

Redactie Liwwadders • Foto: Simon van der Woude

'Ik ben eigenlijk al een oude rot in het vak.' Galeriehoudster Anita van Os van De Roos van Tudor in Leeuwarden en organisator van kunstmanifestaties is nog lang niet uitgekeken op de kunst en kunstenaars. 'Het is een mooie wereld vol reuring.'

'Op de KunstRai kan ik niet met het zoveelste landschapje aan komen zetten'

Vier jaar was ze artistiek leider van Kunstmaand Ameland en twee jaar lang stond ze aan het roer van het Culturele Hoofdstad evenement Vruchtbare Grond, onderdeel van Potatoes Go Wild op de Oudebildtdijk. Momenteel treft ze voorbereidingen voor een grote kunstmanifestatie in de Martinikerk aan de Breedeplaats in Franeker. 'Het wordt een tentoonstelling over vogels. Vogels, die in de middeleeuwen gezien werden als bemiddelaar tussen God en de bevolking. Hoe ik zo'n tentoonstelling aanpak en inricht? Ik ken het galerielandschap natuurlijk erg goed. Jarenlang was ik bestuurslid van de Nederlandse Vereniging van Galeriehouders en ik vertegenwoordig met mijn eigen galerie zo'n dertigtal kunstenaars. Het organiseren van een tentoonstelling in een grote kerk is wel een spektakel. Je hebt te maken met grote afmetingen in een historisch gebouw. Wat je noemt een hele uitdaging.'

Bij zo'n stedelijk evenement in een historisch gebouw horen uitdagende namen. Ans Markus en Barbara Broekman zijn twee van de dragers van de tentoonstelling. Markus is landelijk bekend door haar grote portretten van vrouwen in windsels. Barbara Broekman maakt grote jacquard geweven gobelins en een van deze werken van 150x225 cm is te zien in de tentoon-

stelling in de kerk. Ook Rita Kok, die vorig jaar solo in de kerk exposeerde, komt met 2 nieuwe werken.

Naast Markus en Broekman zal in Franeker werk worden getoond van o.a. Nicolas Dings, Rita Kok, Anne Feddema, Dolph Kessler, Henk Krist, O.C. Hooymeijer en Ton Bouchier. Onder de titel "Een vrije geest ziet meer vogels" worden de werken geëxposeerd. De tentoonstelling wordt op 13 april geopend door journalist, schrijver Kester Freriks.

Dat de kunst en de kunsthandel onder druk staan wil Anita van Os graag nuanceren. 'Natuurlijk is er wel enige deining in het kunstlandschap. Dat zie je om je heen. In Leeuwarden is Jeannine de Vries nog actief, al beperkt ze zich vooral tot de kunsthandel. En Henk Dillerop exposeert kleine schilderijtjes. Er is wel sprake van een kaalslag, maar wie er overblijft, daarmee gaat het goed. Ik vind dat je actief moet blijven en daarom doe ik ook weer mee aan de KunstRai (17 tot 22 april) in Amsterdam. Met deelname aan de KunstRai geef je je eigen galerie en de kunstenaars die je

vertegenwoordigt profiel. Die kunstbeurs is de etalage voor mijn galerie waarmee ik mensen uit de Randstad naar het noorden haal.

Een ander kunstevenement waar Anita van Os van is gecharmeerd is Art Noord in het Belvédère museum in Oranjewoud. Ze prijst directeur Han Steenbruggen, die hiermee zijn nek heeft durven uitsteken. Tijdens de vorige Art Noord presenteerde ze er werk van Ton Bouchier, Euf Lindeboom en Corjan Nodelijk. 'Bouchiers grote mannen zijn in een andere setting weer terug, Lindeboom schildert nog altijd verstilte gebouwen en het werk van Corjan Nodelijk – vrolijke fantasiedieren – maakt iedereen blij. De werken van Nodelijk gaan ook mee naar Amsterdam, dat is prachtig werk om in je beursstand te hebben.'

In Leeuwarden gaat Van Os in samenwerking met Tresoor, in het gebouw Obe, twee tentoonstellingen maken. 'Eind dit jaar presenteer ik hier werk van Ra van der Hoek en van Hendrik Elings. Het wordt een bijzondere tentoonstelling; iets installatie-achtigs. Het is altijd een fijne afwisseling als je naast de galeriewerkzaamheden ook andere zaken in de kunst kunt doen. Zo werd ik vorig jaar gevraagd om in de adviesgroep beeldende kunst en vormgeving in Leeuwarden toe te treden, en ik koester mijn kleine uitgeverij van kunstboeken.'

De Roos van Tudor werd ooit in Franeker opgericht door kunsthandelaar Thom Mercur. In 1987 nam Anita van Os de galerie over en verhuisde in 1999 de collectie naar de Eewal in Leeuwarden. 'Het is een solide galerie met een grote verscheidenheid aan kunstenaars. Als bedrijf heb ik een erkend leerbedrijf voor leerlingen van het Friesland College die communicatie en marketing studeren.'

Hotel Café Restaurant Duhoux
Wirdum

bruiloften * vergaderingen *
cursussen

Greate Buorren 4-8 - 9088 AE
Wirdum (Friesland)

Tel: +31-(0)58-255 15 13 - E-mail: info@hotel-duhoux.nl

Verkiezingen Wetterskip Fryslân:

Van een correspondent

De kruitdampen trekken op: de voorgenomen leidersrol van Water Natuurlijk om de hegemonie van het CDA te doorbreken is afgeschoten. Met een stand van 13 tegen 12 mag Galema, CDA, een nieuw Dagelijks Bestuur voor het Wetterskip gaan vormen. Willem Bosma, LC, noteerde dit na een samenkomst in nota bene een van der Valkhotel.

Opmerkelijk is aan welke kant Annet van der Hoek, PvdA, in deze veldslag is gaan zitten. Is er een keer een kans om tot een hoger waterpeil te komen, zoals zo hartstochtelijk bepleit door haar eigen partij, en dan laat ze hem lopen. Er was een gouden rol voor haar weggelegd, maar het suikerbrood van de club waarvoor ze deze keer moest kiezen is zoeter geweest. Annet bezet namelijk een ‘geborgde zetel’ van de Kamer van Koophandel. Evenals het heffingskantoor van it Wetterskip verdwenen naar Groningen maar afijn, geborgd is geborgd.

HOE WAS HET OOK AL WEER: WANPRESTATIE, MAAR BÉ DE WINTER, CDA, BLIJFT ZITTEN. Wetterskip Fryslân beleefde de afgelopen periode diverse schandalen. Zoals de dubieuze operatie omzetting van leningen, enkele jaren terug, boven water getild door Sjerp de Jong. Het leidde tot aandacht in de landelijke pers. Maar alles werd met de mantel der Friese liefde bedekt. Ook de toestanden rond het vanuit de noordelijke waterschappen opgezette Belastingkantoor – gevestigd in Groningen – dat wanprestatie leverde, trokken veel aandacht.

Bestuurder **BÉ DE WINTER (CDA)** raakte verstrikt in zijn functies (bestuurslid Wetterskip Fryslân én bestuurslid Belastingkantoor), maar bleef op beide posities gewoon zitten. Recent diende zich – kort voor de verkiezingen – een nieuw schandaal aan. Uit de berichten begrepen we dat het Wetterskip 2018 af gaat sluiten met een negatief resultaat van 7,4 miljoen. Het **TEKORT** is daarmee maar liefst **5,8 MILJOEN GROTER DAN BEGROOT**. Verantwoordelijk in directe zin: dagelijks bestuurslid **BÉ DE WINTER** (portefeuille financiën en lijsttrekker CDA). We hoorden hoe zijn eigen partij, plus coalitiegenoot Water Natuurlijk, en oppositieleider Van der Galiën op 26 december hun ongenoegen spuiden. De eigen fractieleider van het CDA – vertrekkend, dus misschien geneigd tot iets meer openhartigheid – verweet hem om de hete brij heen te draaien. Het dagelijks bestuur had eerdere besparingsvoorstellen van het algemeen bestuur niet zo snel moeten afserveren. Maar echt optreden, dat deed de coalitie niet. Krokodillentranen dus.

Ernstige affaires leiden even tot commotie: sommige bestuursleden tonen zich “verbijsterd”.

Jammer, het blijkt wederom een storm in een glas Fries waterschapswater. De meerderheid van het bestuur accepteert als het er op aankomt elke calamiteit. De dijkgraaf Erkelens haalt zoetsappig de kou uit de lucht: “Hadden we toen maar beter geluisterd, kun je achteraf zeggen.” Met dergelijke dooddoeners worden miljoenentekorten goedgepraat. De burger hoort amper waar het over gaat.

EEN GEDROCHT: DE ‘GEBORGDE ZETELS’ De Nederlands journalist Chris Aalberts is een van de weinigen die zich meer intensief met de waterschappen in Nederland bezighoudt. “Tijd voor debat over deze rare verkiezingen en anders gewoon ermee ophouden” – zo schreef hij kortgeleden op ThePostOnline. “Nergens zien we voorstellen hoe van de waterschappen een levendige democratie gemaakt kan worden, hoe het enthousiasme voor deze verkiezingen zou kunnen toenemen en hoe deze verkiezingen een succes kunnen worden. Dat is raar, want vier jaar geleden was de situatie precies hetzelfde....Vervolgens gaf niemand blijk van enige urgentie om er wat aan te doen.” De afgelopen vier jaar van Wetterskip Fryslân bevestigen dit

trieste beeld. Te vrezen valt dat het de komende vier jaar niet anders zal zijn.

Een – vanuit democratisch oogpunt – gedrochtelijk element in de organisatie van de waterschappen zijn de zogenaamde ‘geborgde zetels’. In Friesland zijn het er zeven. Deze zetels worden niet via normale verkiezingen verdeeld, maar via aanwijzing van personen door ‘belanghebbende organisaties’. Dit zijn de landbouw (LTO mag maar liefst drie mensen aanwijzen), bedrijven (Kamer van Koophandel wijst twee personen aan) en natuur (twee personen, de Landelijke Vereniging van Bos- en Natuureigenaren heeft hier het voortouw). De invulling van deze zeven ‘geborgde zetels’ voor de nieuwe periode is al bekend, voordat de verkiezingen voor de overige zetels plaatsvinden. Via alleen voor betrokkenen duidelijke procedures is afgelopen maanden aan de invulling gewerkt. Buiten de betrokken organisaties is – het is verwonderlijk – geen bekendheid gegeven aan de procedure.

VERWONDERLIJK, OMDAT 1) HIER SPRAKE IS VAN EEN BETREURENSWAARDIG ON-DEMOCRATISCH ELEMENT EN 2) DEZE BENOEMINGEN DUS BUITEN DE OPENBAARHEID PLAATSVINDEN EN 3) DEZE BENOEMINGEN NIET VOOR- AFGAAND AAN DE VERKIEZINGEN BEKEND WORDEN GEMAAKT. TERWIJL DAT LAATSTE – WIE ZIJN ER VIA DEZE ‘BESLOTEN PROCEDURES’ UITVERKOREN – VOOR KIEZERS WEL VAN BE-

TEKENIS KAN ZIJN, OP WELKE GROEPERING OF PERSOON ZE BIJ DE REGULIERE VERKIEZINGEN HUN STEM WILLEN GAAN UITBRENGEN.

Zo zou het voor de kiezer verschil kunnen maken, dat hij weet hoe drie boegbeelden van de PvdA – mevrouw Van der Hoek, en de heren Zwart en Sinnema, zie ook hierna – voor respectievelijk bedrijven, natuur en landbouw een geborgde positie in gaan nemen. Deze wetenschap zou er toe kunnen leiden, dat de animo om ook nog op de PvdA – lijst (kandidaten Van Asten c.s.) te gaan stemmen vermindert. Of mogelijk ook toeneemt, teneinde de PvdA-invloed zo hoog mogelijk op te voeren. Maar de kiezer heeft in elk geval het recht om vooraf over de bestemming van deze ‘geborgde zetels’ te worden geïnformeerd. Dat gebeurt nu merkwaardigerwijs niet.

WIE KOMEN ER OP DE GEBORGDE PLAATSEN. PVDA-SMALDEEL RUKT OP. Het vergde nogal wat uitpluizerij, maar na enige moeite is gebleken, dat voor bedrijven de Kamer van Koophandel de heer Schultz aanwijst (hij zat nu ook al op deze geborgde zetel) en als nieuwkomer Annet Van der Hoek. Dit intrigeert: immers, Van der Hoek bezit bekendheid vanwege haar uitgesproken PvdA-achtergrond. Zij geniet bekendheid als voormalig statenlid en voormalig Kamerlid voor deze partij. Voor de landbouw nemen langs deze singuliere weg zitting: J. van Weperen (hij verlengt zijn benoeming, en zal vermoedelijk

Eric Hoekstra

medemens te Leeuwarden (bankrekeningnummer ter redactie bekend)

GELD

Een van mijn favoriete vragen is deze. Stel: je hebt iemand die 40 uur per week werkt voor het minimumloon. Die verdient schoon € 1500,- per maand. Stel je hebt iemand anders. Die werkt ook 40 uur per week, maar hij is rijk. Hoeveel mag de rijke per maand verdienen? Beide mannen werken hard, beide mannen werken evenveel uren. Wat is nog eerlijk? Dat de rijke 2 keer zoveel heeft als de arme? Dat hij 10x zoveel heeft als de arme? Dat hij 100x zoveel heeft als de arme? Wat is eerlijk?

Natuurlijk zijn er inkomensverschillen. Maar wat is nog redelijk? Is 10x zoveel verdienen nog redelijk? En 100x zoveel dan? En dan 1000x? Kies maar.

Het bezit van een minimumloner heeft een geschatte waarde van € 10.000. Er zijn miljardairs met een bezit van een geschatte waarde van € 1.000.000.000, 1 miljard. Dat is 100.000x zoveel. Die ene miljardair is qua bezit evenveel waard als 100.000 minimumloners. Zowel de minimumloner als de miljardair werken beide 40 uur. Beiden zijn moe aan het eind van de dag. Beiden eten en drinken en gaan op de pot. Beide houden van lekker eten, gezelschap en seks. Het zijn allebei men-

sen. Toch heeft de ene 100.000x zoveel als de ander. De maatschappij is een geldspel waarin de een heel veel krijgt en de ander, die even hard werkt, heel weinig. Maar moeten we dat heel serieus nemen, dat geldspel?

Dwang gaat niet helpen. Socialisme gaat niet helpen: dat is links lullen, rechts vullen. Socialisten nemen graag vluchtelingen op, – in andermans huizen en buurten. En ze geven graag andermans geld uit. Het idealiseren van kapitalisme leidt tot meer ongelijkheid, slechtere arbeidsomstandigheden en verraad van het volk. Nu al worden bijstandsmensen bespioneerd door rechercheurs met methoden die bij de wet verbo-

den zijn. Als bijstandsmensen samen eten, hebben ze zogenaamd ‘economisch voordeel’, en dan worden ze gekort op hun uitkering. Samen eten als misdaad. Dat is behoorlijk onmenselijk.

Het zou allemaal niet zo erg zijn als iedereen werk had dat hij leuk vond en als iedereen gezond was. Maar sommigen hebben geen werk, anderen hebben een schuld en weer anderen hebben zware gebreken in hun lichaam of geest. Dat is onrecht.

Om het onrecht een beetje te bestrijden kun je aandacht, hulp of geld geven aan mensen die het nodig hebben. Liefst van mens tot mens. In theorie is het Christendom een visie op de wereld waarin je alles met elkaar deelt wat je over hebt, ook het geld dus.

In de praktijk schrijven gedreven christenen een Nashville-verklaring – dat is makkelijker. En slappe christenen hangen goedkoop een regenboogvlagje op. Maar ze delen hun surplus geld niet met de armen.

Daarom, miljonairs van Leeuwarden, zeg ik: deel uw rijkdom met mij, uw nederige dienaar. Werp de wortel van het kwaad verre van U, naar mij toe. Denk ook eens aan de medemens!

LIST EN BEDROG?

ook de gekwalificeerde zetel in het Dagelijks Bestuur weer innemen), C. van Burgsteden (CDA-achtergrond in Ooststellingwerf) en W. Sinnema (PvdA-achtergrond, onder meer bestuurslid PvdA-Súdwest-Fryslân). Ook in dit landbouw-trio dus een vertegenwoordiger met een duidelijke PvdA-kleur. De derde sector met geborgde zetels is de natuur. Met name **IT FRYSKJE GEa**, als zaakwaarnemer van de landelijke Vereniging van Bos- en Natuureigenaren, speelt hier op Fries niveau een hoofdrol. De directeur van It Fryske Gea maakte deel uit van de 3 leden tellende Friese sollicitatiecommissie. Deze commissie wees aan: Jelle Arjaans. Arjaans nam deze geborgde positie afgevoerd vier jaar ook al in. Arjaans is lid van de Verenigingsraad van It Fryske Gea. Dat heeft wellicht de beoordeling door de genoemde directeur vergemakkelijkt. Arjaans heeft een **D66-VERLEDEN** als statenlid.

De tweede vertegenwoordiger van natuur is geworden – uit een aanmelding van 10 kandidaten – Klaas Zwart. Zwart draagt – zoals Van der Hoek en Sinnema – een markant PvdA-stempel. Tot voor kort nog raadslid in de hoofdstad Leeuwarden. Zeer bedreven in het vinden van geitenpaadjes, waarlangs bestuurders in nood gered worden. Ook als in het belang van die bestuurders eerdere ingeslagen geitenpaadjes schielijk moeten worden verlaten. Er is met Zwart altijd een nieuwe nooduitgang.

In dit geval komt er nog bij, dat Zwart zitting heeft in de Raad van Toezicht van It Fryske Gea. In die functie houdt Zwart toezicht op de gememoreerde directeur. Deze directeur wijst hem vervolgens, als lid van de Friese sollicitatiecommissie, uit 10 kandidaten aan als bestuurslid in het Wetterskip Fryslân. **WE HADDEN HET ZELF NIET ZO KUNNEN VERZINNEN.** Kritische waarnemers zijn van

oordeel, dat – ook al zijn ze in deze functie niet benoemd als PvdA-ers – de PvdA toch aardig scoort via de 'geborgde zetels'. Via de gewone verkiezingen heeft de PvdA daarnaast op dit moment twee zetels in het bestuur.

HYBRIDE EN ON-DOORZICHTIG. VOOR-BEELD JELLE ARJAANS

Het waterschap is hiermee een hybride organisatie. Voormalige partijpolitici nemen zetels in via de 'belanghebbende organisaties' en via de reguliere verkiezingen komen onder meer personen afkomstig uit de landbouw ook aan de bak. Wie wat vertegenwoordigt is een puzzel. Een weinig verheffende, onverkwikkelijke situatie.

We noemden als voorbeeld de heer Arjaans – in beslotenheid voor natuur benoemd. Arjaans heeft, zoals gezegd, een D66-achtergrond (voormalig statenlid). Zijn partij is tegen de geborgde zetels. Zo diende de heer Schouw als Tweede Kamerlid op 4 december 2013 voor D66 nog een motie in om de 'geborgde zetels' af te schaffen. Voor de heer Arjaans is de visie van zijn partij blijkbaar geen belemmering om wederom, nog eens vier jaar, op deze geborgde zetel plaats te nemen.

In dit verband moeten we wijzen op de fractie Water Natuurlijk, die in Friesland deelneemt aan de verkiezingen. Water Natuurlijk opereert landelijk. De fractie heeft in Friesland op dit moment drie zetels. De fractie moet gezien worden als een satellietorganisatie van Groen Links en D66. Tienieke Clevering, Auke Wouda en Irena Groeneveld zijn op dit moment de gekozen leden. Deze – via de democratische weg gekozen – bestuursleden zijn een coalitie aangegaan met de twee 'geborgde zetels' van natuur, ingenomen door de genoemde Arjaans en door Dijkhof (de laatste is ook weer algemeen bestuurslid van It Fryske Gea). Deze coalitievorming (ongelijksoortige vertegenwoordigers

kruipen bij elkaar) draagt weinig bij tot de transparantie. En zou uitgesloten moeten worden.

De landelijke stellingname van D66 tegen geborgde zetels zien we ook bij Groen Links. Maar niet bij Groen Links in Friesland. Althans niet bij Irena Groeneveld. In 2012 sprak de Tweede Kamer al over de waterschappen en de geborgde zetels. Groen Links – in de persoon van de heer Grashoff – diende toen een amendement in om te komen tot afschaffing van de geborgde zetels. Prominente vertegenwoordigers van Groen Links in Friesland, zoals mevrouw Groeneveld, zien hierin geen beletsel om een coalitie te sluiten met 'geborgden'.

De eenvoudige kiezer in het land, ook het Friese waterland, moet zijn weg zoeken in dit vreemde wereldje van functionarissen, voormalige en/of uitgerangeerde wethouders, raadsleden en leden van provinciale staten. De constructie deugt niet, en is een smet op het werk van de waterschappen. Verbazend is dat in Friesland 'progressieve' partijen als PvdA, Groen Links, en D66 volop aan dit vreemde spelletje meedoen.

OPPORTUNISME MET EEN DOEL

Nu kan dit opportunisme natuurlijk gevoed zijn door de gevoelde overmacht van de vertegenwoordigers van de industriële landbouw. De oxidatie van het veen en het verdwijnen van de vogels door het lage waterpeil in Fryslân begint bij steeds meer partijen door te dringen als onwenselijk beleid van het Wetterskip. Fracties die hier in het verleden nog niet veel over werden gehoord lijken nu het voortouw te willen nemen. Het lot van de Kening van de Greide is bijna bezegeld maar er staan partijen op die, aldus LC 22-3, zelfs een 'coup' wilden voorbereiden. Voorlopig is dit dus – daar is hij dan wel weer kundig in – door Bé de Winter afgestraft.

EDDY & HENNY:

'Dat de bond sich nyt druk maakt om de drugskoeriers, dat se foldoende pauze krije'

HENNY 'Dit must even hore: Elvis die Oh, Happy Day metzingt met de Edwin Hawkins Singers. Hy het gewoan de pick-up opstaan en zingt met de Hawkins Singers as achterkoor. Gewoan op plaat útbracht.'

EDDY 'Ut is hier oek altyd happy day.'

HENNY 'Behalve met die katten in 'e buurt. Katten binne de junks fan de maatschappij. Wie heeft mijn poesje gezien, hange se dan op an un boom. Je mutte beter op je poesje passe, denk ik dan. Doën ik oek.'

EDDY 'Daar pas ik wel op.'

HENNY 'Die drugs, dat gaat as un olievlek deur de stad. Versorgers fan bejaarden en specialisten: se brûke ut spul allemaal. Dat ken nyt anders wêze. Die dealers deale de hele dag deur. Se mutte hard fytse om dy containers leeg te krijen. Dat de bond sich der nyt druk over maakt. Dat se foldoende pauze krije.'

EDDY 'Se hewwe wel un geregeld leven. Dach en nacht bestaat nyt. Die armoedzaaiers, self oek verslaafd, draaie maar deur. Ut binnen deselfden die froeger in 'e fabryk werkten.'

HENNY 'Se deale omdat ut ken. As je froeger un fyts stalen, waren je de rest van je leven brandmerkt. Nou wete se dat der amper straf op staat. Foor un slof sigaretten op Schiphol sitte se je achter de broek an.'

De eenvoudige kiezer moet zijn weg zoeken in dit vreemde wereldje

notaris
slagman

Leeuwarden Willemsskade 12, 8911 BB Leeuwarden
Grou Stationsweg 90, 9001 EJ Grou
t 058 212 00 22 | e info@notarisslagman.nl
i www.notarisslagman.nl

AUTO DOUMA
Uw universele autobedrijf in Leeuwarden!

APK
€36,30

AIRCO
SERVICEBEURT
€75,00

Uiterdijksterweg 2
8931 BM Leeuwarden
058 844 8655

Computersystemen 2000

'Dit is een sociale winkel waar we tijd hebben voor de klant.'

MAURICE VAN SEIJEN VAN COMPUTERSYSTEMEN 2000 UIT DE ENGELSESTRAAT IN LEEUWARDEN LEGT GRAAG UIT HOE DE NIEUWSTE COMPUTERSYSTEMEN WERKEN, WAT JE MOET DOEN OM JOUW COMPUTER IN GOEDE CONDITIE TE HOUDEN EN VOORAL WAT JE NIET MOET DOEN.

Computersystemen 2000 heeft veel werk van klanten die hun computer aanschaffen bij het grootwinkelbedrijf. 'Hoe meer zij verkopen des te meer werk wij hebben. Wij nemen rustig de tijd om verschillende systemen aan de klant uit te leggen. Over licenties en privacywetgeving kunnen wij de klant goed informeren, zo ingewikkeld is het allemaal niet. Het komt er vooral op neer om goed naar de klant te luisteren.'

In de nieuwe computerwinkel aan de Engelsestraat staan de systemen keurig opgesteld. In de werkplaats aan de overkant van de straat heeft Van Seijen een werkplaats met de mogelijkheid om tegelijkertijd service te verlenen aan veertig computers. 'Dat betekent dat we de klant in de meeste gevallen binnen een/twee dagen kunnen helpen.

We weten hoe graag de computergebruikers hun apparaat in huis willen hebben en daar zorgen we voor.'

Het advies van Computersystemen 2000 is om de computer een keer per jaar na te laten kijken. Maurice van Seijen: 'Bij zeven van de tien controles is er niks aan de hand, maar af en toe voorkom je er groter leed mee. We bekijken tijdens zo'n controle het hele apparaat inclusief de geldigheid van de virusscan. Dat is niet onbelangrijk.'

Computersystemen 2000 geeft kosteloos advies. 'Bijvoorbeeld over licenties. Heeft u studerende kinderen dan kunt u in de meeste gevallen een schoollicentie aanschaffen voor een paar tientjes. We vertellen het allemaal graag. We willen graag wat verkopen, maar we worden evenzo graag gewaardeerd om onze goede service. Wie goed doet, goed ontmoet.'

COMPUTERSYSTEMEN 2000
ENGELSESTRAAT 55A • 8913 BG LEEUWARDEN
058-2134050 • WWW.CS2000.NL • INFO@CS2000.NL

'We wijzen klanten graag op de mooie en vervelende kanten van het internet. Altijd moet men alert zijn op popups die van alles beloven en het liefst zien dat u de portemonnee trekt. Veel popups zijn instinkers waarmee je rotzooi op je computer binnenhaalt. Wekelijks hebben we hiermee te maken.'